

„v”

(„NY”)

VIHKO

Sisältö

v

Imperialismi

{ *Engels* (aseistariisunta) }
 { *Laufenberg* }

<i>Plehn</i> . Maailmanpolitiikka	(1)
<i>Wegener</i>	[1—2]
<i>F. Engels</i> . „Aseistariisunta”:	3—9
<i>F. Engels</i> . „Kansainvälisiä aiheita käsitteleviä kirjoituksia 'Volksstaat' lehdestä”:	10—[14]
<i>Laufenberg</i> :	15—[24]
„Saksa ja maailmansota”	[30—32]
<i>Albrecht Wirth</i>	[24—25 ja 33—38]
<i>Georg Adler</i> . „Imperialistista sosiaali-politiikkaa”. 1897	[39]
<i>A. Siegfried</i> . „Uusi Seelanti”. 1909	[40—41]
<i>Hoetzs</i> . „Turkestan”	(42—3)
(s. 38: Nuoregyptiläisten kongressi)	
42—43: Panislamismi.	
Kiinan sosialistinen liike...	44

„MAAILMANPOLIITTINEN KATSAUS”

„*La Revue politique internationale*”, 1915, maaliskuu- ja huhtikuu (n:o 14) (Lausanne).

Hra Grigori Alexinskyn entisen duumanjäsenen, „*Demokraattinen Venäjä ja sota*” ((s. 168—186)).

Toimituksen huomautus: „On mielenkiintoista todeta se solidaarisuus, joka kaikista periaatteellisista erimielisyyksistä huolimatta yhdistää nykyään Venäjän

vallankumouksellisten ja liberaalien enemmistön itsevaltaiseen tsarismiin” (s. 168).

Venäjä ei muka saattanut toivoa sotaa (ei edes virallinen Venäjä). Venäjä muka varustautui vuodeksi 1918, 1920? Murhaaja viittä vuotta *aikaisemmin*??

[s. 177: toimituksen huomautus (Alexinskyn kirjassa), että Venäjällä on „2 hallitusta”.]

Venäjä puolusti heikkoa Serbiaa etc. „teki hyvän työn” (181), tsarismin muista „halpamaisuuksista” huolimatta.

Kannattaa salmien neutralisointia — ei „valloitusotaa” kuten Miljukov... liittolaisvaltojen voitto on hyödyksi Euroopan edistykselle.

PLEHN. „MAAILMANPOLITIikka”

- 1) *Tri Hans Plehn*. „Maailmanpolitiikka. Uusimman ajan maailmanhistorian pääpiirteet Englannin ja Japanin liiton jälkeen”. Berliini 1907 (214 sivua). 3. painos.

Ei ole hullumpi esitys, käsitellään etupäässä Englantia ja Japania (niiden yhteydessä myös Amerikkaa ja Venäjää. Englanti — Japani — Yhdysvallat — Venäjä).

Toisessa osassa (ss. 91—167) Englannin ulkopolitiikan järjestelystä (*ei valtio, vaan „yhteiskunta”*).

WEGENER. „NYKYINEN INTIA”

Prof. tri Georg Wegener. „Nykyinen Intia. Brittien Intianherruuden perusteet ja ongelmat” („Tutkielmia siirtomaakysymyksistä”. 61./63. vihko. 1 markka 20 pf.) Berliini 1912 (52. sivua).

Ei ole lainkaan hullumpi esitys, selvä, lyhyt.

Intia — 4 575 000 neliökilometriä.

315 miljoonaa (1911) (1901—297)

(1801—100)

Sodan uhka Venäjän taholta: englantilaiset ovat nyt siellä „hampaisiin asti” aseissa.

Ei ole yhtenäistä kansakuntaa eikä yhteistä kieltä.

„Bengalilaisia” = 70 miljoonaa. Englantilaiset jakoivat Bengalin (heikentääkseen kansallista liikettä) v. 1905. V. 1911 (kruunaustilaisuus *Delhissä*) luvattiin *k u m o t a* tämä toimenpide.

Kastijärjestelmä.

Englantilaiset hallitsevat noudattamalla politiikkaa „hajota ja hallitse”...

Maantieteellisten edellytysten tavaton moninaisuus.

Eristyneisyys muusta maailmasta.

Keskiaikaisuus (uskonto — ulkomaailma ei ole mitään) — maanviljelys — vasallisuhteet.

Maasta $\frac{2}{3}$ välittömästi englantilaisten herruuden alaisena, $\frac{1}{3}$ — vasallivaltioita.

(Maatalouden) täydellinen riippuvaisuus kesäisistä saateista (kesä-monsuuni = *pasaati*). Muutoin — *nälänhätä*.

Armeija — 75 000 englantilaista

— 150 000 maakalaista (eri heimoista). Englantilaiset käyttävät hyväkseen *erittäinkin* muhamettilaisten (2 noin 60 miljoonaa) intialaisvihaa.

Suurimpana vaarana sepoy-kapina (1857) — alkuusukasarmeijan siirtyminen kapinallisten puolelle. Pelastuksena eri kansallisuuksien väliset eripuraisuudet ja joukkojen uneliaisuus.

1905 kuoli ruttoon 1 069 140

1907 1 315 892 j.n.e.

Englantilaisten hallituskomento on puhtaasti „diktatorista” (31), „autokratiaa” (31).

„Intian siviilihallinnossa” noin 1000 henkeä, esikunta, joka muodostuu mainioista hyväpalkkaisista virkamiehistä.

Englanti on antanut muka hyvin paljon (brittiläisen maailman, rautatiet, postilaitoksen, oikeuslaitoksen etc. etc.).

Levottomuuksien syyt:

1) muukalaisten harjoittama väkivalta kansaa kohtaan...

2) väestön nopea kasvu. (Nälänhädät.)

3) „Intian jatkuva maataloudellistaminen”: Englanti tukahduttaa maan teollisuutta.

„Svadeshi” liike (= kotimaisten tuotteiden suosiminen) (englantilaisten tuotteiden boikotointi).

4) verot. Talonpoikien maiden verotus.

5) sivistyneistön luominen. Koululaitos on luonut „henkisen työn proletariaatin, joka poliittisessa suhteessa on pahinta ja vaikeinta laatua” (43), tekijä on taantumuksellinen lurjus.

6) Intian kansakunnan muodostuminen. („Kansalliskongressit”.)

7) englantilaisia vastustava ja aasialaisia, omaa, aasialaisuutta suosiva uskonnollinen liike... (terrorismi etc.) (englantilaiset, s. 48, antavat vain valkoihoisen sotaväen) käyttää tykistöä ja arsenaaleja. Englantilaiset ovat yleensä äärimmäisen varovaisia.

ENGELS. „VOIKO EUROOPPA ASEISTARIISUUTUA?”

- 3) *Friedrich Engels*. „Voiko Eurooppa aseistariisuutua?” *Nürnberg* 1893. Julkaistu erillisenä kirjasena „Vorwärtsin” mukaan (Wörlein ja kumpp.).

Bernin Työväen kirjasto *-kokoelma* alkaa kirjalla: „Karl Marx Kölnin valamiesoikeuden edessä”.

Esipuhe: — nämä artikkelit julkaistiin *maaliskuussa* 1893 berliiniläisessä „Vorwärtsissä” „sotilaslakiesityksestä käydyn valtiopäiväkesustelun aikana” (s. 3).

„Siis pitämällä lähtökohtanani tätä” (nykyistä, heutigen) „tilannetta ehdotan siinä suhteessa vain sellaisia toimenpiteitä, joihin jokainen nykyinen hallitus voi ryhtyä vahingoittamatta maansa puolustuskuntoisuutta. Pyrin vain toteamaan, että puhtaasti

NB ||| sotilaalliselta kannalta katsoen vakinaisten armeijoiden vähitellen tapahtuvaan lakkauttamiseen ei ole olemassa kerrassaan mitään esteitä” ja että jos kohta

NB ||| nämä joukot säilytetään, niin ainoastaan „sisäisen vihollisen vastustamiseksi” (s. 3).

„Asepalveluajan asteittainen lyhentäminen kansainvälisen sopimuksen perusteella” siinä „ajatusteni peruskohta” (s. 4) — „yleinen siirtyminen vakinaisesta väestä *militsilaitokseen*” (s. 4, *idem*, s. 3).

- 4) (Siis: Engelsin *ydinajatus* = siirtyminen militsilaitokseen. Tämä NB.)

Esipuheessa merkintä: Lontoossa maaliskuun 28 pnä 1893.

I §. Euroopan aseistautuminen on jo 25 vuotta ollut „ennen kuulumatonta”... „Eikö näin ollen ole järjetöntä puhua aseistariisunnasta?” (s. 5).

Mutta kansanjoukot... kehottavat „aseistariisuntaan”... „kaikissa maissa”... Eikö siis umpikujasta ole muuta ulospääsyä kuin tuhoisa sota?

„Väitän: aseistariisunta ja siten rauhan turvaaminen on mahdollista” (5)... ja Saksalla on siihen „sekä voimaa että kutsumusta”...

Edelleen I §:ssä kuvaillaan lyhyesti siirtymistä yleiseen asevelvollisuuteen. Sen „vallankumouksellisena” (s. 6) puolena on kaikkien miesten vetäminen mukaan „kansalliseen puolustukseen”...

On siirryttävä „kansainvälisesti rajoitettuun palvelusaikaan” pitäen „lopullisena tavoitteena miliisijärjestelmää” (7).

maksimipituus alussa 2 vuotta, sitten 1½ j.n.e.! ja vihdoin??

II §. Lyhyt palvelusaika mahdollinen (sotateknillisesti). Pitkä tarpeeton.

(äkseeraus (9), vahdit (9), sotilaspalvelijat (10) y.m.s. idiotismia).

Entä ratsuväessä? Pitempi aika toivottavaa — jolleivät (5) osaa ratsastaa entuudestaan. Mutta tässäkin suhteessa voidaan tehdä paljon, ja edelleen ovat mahdollisia „kolme tai neljä vuotta palvelevat vapaaehtoiset” (10).

Olen nähnyt elämässäni niin monien ylisteltyjen sotilastapojen, -laitosten, -sääntöjen vararikon (10), — — — „että kehottaisin jokaista suhtautumaan erikoisen epäilevästi juuri sotilas- 'asiantuntijan' mielipiteeseen” (s. 11, II §:n loppu).

III §. Konservatiivisuus on järjetöntä sotilasasioissa, koska tällä alalla tekniikka on erikoisen vallankumouksellista.

Jalkaväki ampui

40 vuotta sitten...

300 askelen päähän

1870/1 ———

600—1000

„

„

(tykistö:

3—4000)

„uudet” ——— aina 3000—4000

„

„

(s. 11).

Nuorison sotilaskasvatuksen, voimistelun etc. (13—14), marssien (kesällä), „kenttäharjoitusten” (14) etc. etc. tarpeellisuus.

Entä kouluttajat? — aikansa palvelleita ali-
upseereita. Jos vedettäisiin heidät „koulupihan
ja siviilirikoslain valoon”, — „silloin, lyön vaik-
? NB NB ||| ka vetoa, kapinallinen (sic!?) koulunuorisomme
? ||| ajaisi sotamiesten entisten pahimpien kidutta-
||| jien päähän järkeä” (15).

IV §. Hyväksyvätkö muut maat? Itävalta ja Italia kyl-
läkin.

6) Ranska? — „ratkaiseva maa” (15). Onko Ranska vetävä
huulesta?

Mutta Saksa on paljon voimakkaampi: väestöä on enem-
män; upseereita on enemmän, ja tämä on hyvin tärkeää.
(„Tähän asti on kaikissa sodissa jo muutaman sotakuu-
kauden kuluttua alkanut tuntua upseerien vähyys” (17))...

„Epädemokraattinen ja poliittisesti kelvoton” (16)
vapaaehtoisjärjestelmä on muuten sotilaallisessa suh-
teessa Saksalle edullinen (> upseereita). Ja Rans-
kassa „kolme vuotta palvelevat sotamiehet ovat ilman
muuta syrjäyttäneet armeijasta vuoden palvelleet
NB etuoikeutetut. Tämä osoittaa, missä määrin yhteiskun-
nallispoliittisen tietoisuuden ja sen sallimien poliittis-
ten säädösten taso on alempi Saksassa kuin Ranskas-
sa” (16).

V §. Entä Venäjä? Ei ole väliä, hyväksyykö. Ei ole yleen-
säkään väliä, ei ole upseereita.

Venäläinen sotamies on hyvin rohkea ja pysyy lujana
joukossa ollessaan. Mutta nykyään tarvitaan yksilöllistä
toimintaa ja tässä suhteessa hän ei kelpaa mihinkään eikä
ole verrattavissa „Lännen sotamiehiin” (19).

Kruununvarkaus etc. Venäjällä (20).

7) „Venäjän tarvitsee vain hävitä pari kolme taistelua,
niin sodanäyttämö siirtyy Veikselin seuduilta Väinäjoelle
ja Dneprille; Saksan armeijan selustassa, sen suoja-
mana muodostetaan Saksan puolalaisten liittolaisten
armeijaa; Preussi saa ansaitsemansa rangaistuksen, jos
se oman turvallisuutensa vuoksi joutuu ennallistamaan
voimakkaan Puolan” (20).

VI §. Venäjän sisäpoliittinen tilanne „on miltei toi-
voton”... „se on eurooppalainen Kiina” (21)... talon-
poikien köyhtyminen vuoden 1861 jälkeen... „T ä m ä
t i e” („taloudellisen ja sosiaalisen vallankumouk-

sen” = kapitalismin tie Venäjällä) „on toistaiseksi etupäässä hävityksen tie” (21). || NB

Maan ryöstökäyttö, metsien häviäminen etc. Venäjällä. Luotonsaannin väheneminen. „Ranska ei tarvitse Venäjää — pikemminkin päinvastoin Venäjä tarvitsee Ranskaa... Jos Ranska olisi hieman viisaampi, se voisi saada Venäjästä irti kaiken, mitä haluaisi. Mutta virallinen Ranska ryömii sen sijaan mahallaan tsaarin edessä” (23)...

Venäjä elää viemällä ruista — etupäässä Saksaan. „Heti kun Saksa alkaa syödä valkoista leipää mustan asemesta, nykyinen virallinen tsaarin ja suurporvariston Venäjä kärsii oitis vararikon” || NB?! (23).

VI §:n loppu

VII §. Miten on asianlaita *meillä*? „Sotamiesten pilkkaamista” loputtomiin (24)... „loismainen ate-
listo”, „kopeilevia porvarisnulikoita”... Ennen tapasi manöövereillä olla tarkoituksellisia vahingonlaukauksia (25) — „tunsin erään kölniläisnuorukaisen, joka || NB
sai 1849 sillä tavalla surmansa luodista, joka oli tar-
koitettu hänen päällikölleen” (25), — nykyisellä pien-
kaliberisella makasiinikiväärillä „sitä ei ole yhtä
helppo tehdä huomaamatta” (25)...

Ranskassa sellainen sotilaiden kohtelu on mahdotonta... ranskalaiset sotilaat halveksunevat saksalaisia lukiessaan, miten näitä kohdellaan kasarmeissa...

VIII §. Hyväksytäänkö tämä ehdotus?

Saksa esittää sen Itävallalle, Italialle, Ranskalle. Jos viimeksimainittu hyväksyy, se ei huononna asemaansa, jollei hyväksy — huonontaa.

„Kaikki armeijat ovat tavattoman oppivaisia kärsittyään *suuria tappioita*” (27)...

„Emme saa unohtaa, että Bismarckin 27 herrauden-
vuotta tekivät Saksan vihatuksi kaikkialla ulkomailla || NB
ja syystä kylläkin. Tanskankielisen Pohjois-Slesvigin
annektoinnilla ja Prahan sopimuksen sitä koskevan || NB
kohdan rikkomisella ja vihdoin veijarimaisella kumoa-
misella, Elsass-Lothringenin annektoinnilla ja Preus-
sin puolalaisia vastaan suuntautuneilla inhottavilla || NB

|| toimenpiteillä ei ollut mitään tekemistä 'kansallisen yhtenäisyyden' luomisen kanssa" (27)... Bismarck pani vihaamaan Saksaa...

NB || „Käykää vaikka missä, kaikkialla te huomaatte suhtauduttavan myötämielisesti Ranskaan ja epäilevästi Saksaan" (28)...

„Alkäämme unohtako, että lähimmän sodan lopputuloksen määrää Englanti" (28) — merenherruus, „näännyttää ilman muuta" (Ranskan tai Saksan).

Saksa voittaisi tavattomasti, jos se esittäisi tällaisen ehdotuksen (s. 29)...

Loppu

MARX. „PALJASTUKSIA KÖLNIN KOMMUNISTIJUTUSTA" JA ENGELSIN JOHDANTO

Engels artikkelissaan „Kommunistien liiton historiaa" (päiväys 8. lokakuuta 1885) kirjasessa: „Paljastuksia Kölnin kommunistijutusta" (Zürich 1885) — — — artikkelin lopussa:

...Marx, „mies, jota hänen aikalaisensa eniten vihasivat ja eniten parjasivat" (s. 17)...

Marxin jälkisanat (8. I. 1875) samassa kirjasessa:...

10)

NB | ...„Vuoden 1848 vallankumouksen kukistumisen jälkeen Saksan työväenliike oli olemassa vasta teoreettisessa ja lisäksi ahtaasti propagandan puitteisiin rajoituneessa muodossa, jonka käytännöllisen vaarattomuuden suhteen Preussin hallitus ei pettynyt koskaan" (73).

ENGELS. „KANSAINVALISIA AIHEITA KASITTELEVIÄ KIRJOITUKSIA 'VOLKSSTAAT' LEHDESTÄ"

Friedrich Engels. „Kansainvälisiä aiheita käsitteleviä kirjoituksia 'Volksstaat' lehdestä" (1871—1875). Berliini 1894.

ESIPUHE 1894

Esipuheessaan (3. I. 1894) Engels mainitsee m.m., että hän sanoo itseään kaikissa näissä (vv. 1871—5 julkaistuissa) kirjoituksissa kommunistiksi eikä sosialidemokraatiksi, sillä *silloin* sanoivat itseään sosialidemokraateiksi Ranskan proudhonistit, Saksan lassallelaiset (s. 6). ||| kommunistejako vai ||| sosialidemokraatteja?

„Marxin ja minun oli siitä syystä kerrassaan mahdotonta käyttää noin venyvää sanontaa merkitsemään nimenomaan meidän näkökantaamme. Nykyään asiantilaita on toisin, ja tämä sana * saattanee olla mukiinmenevä, jos kohta se on edelleenkin epätarkka merkitsemään puoluetta, jonka taloudellinen ohjelma ei ole yleensä pelkästään sosialistinen, vaan suorastaan kommunistinen, puoluetta, jonka lopullisena poliittisena tavoitteena on koko valtion ja siis myös demokratiankin eliminoiminen. *Todellisten*” (kursivointi Engelsin) „puolueiden nimet eivät kuitenkaan ole koskaan täysin vastaavia; puolue kehittyä, nimi jää” (s. 7). ||| NB ||| NB ||| NB (11)

„BAKUNINILAISET TYÖSSÄ”

„Bakuninilaiset työssä” (1873). Loppu... „Espanjassa bakuninilaiset antoivat meille verrattoman esimerkin siitä, millä tavalla *ei*” (kursivointi Engelsin) „pidä tehdä vallankumousta” (s. 33). ||| NB

„PUOLALAISTEN JULISTUS”

Ibidem „Puolalaisten julistus” (11. VI. 1874).

„Eurooppalaisen militarismin pohjimmaisena perustana on venäläinen militarismi. Venäjän armeija, joka oli reservinä vuoden 1859 sodan aikana Ranskan puolella ja v. 1866 ja 1870 Preussin puolella, antoi joka kerta suurimmalle sotilasvallalle mahdollisuuden lyödä vastustajansa yksitellen. Euroopan ensimmäisenä sotilasvaltana Preussi on suoranaisesti Venäjän luomus, vaikka onkin sittemmin ohittanut mitä epämiellyttävimmällä tavalla suojelijansa kasvussa” (s. 35). ||| NB ||| NB

* „sosialidemokraatti”. *Toim.*

12)„Napoleonin sotien jälkeen Venäjä kahmaisi sitä paitsi leijonanosan entisistä Preussin ja Itävallan puolalaisista maakunnista ja esiintyi sittemmin avoimesti Euroopan sovintotuomarina; se esitti tätä osaa jatkuvasti vuoteen 1853. ...Vallankumousvuosina venäläisten joukkojen suorittama Unkarin lannistaminen oli Itä- ja Keski-Euroopassa yhtä ratkaiseva tapahtuma kuin Pariisin kesäkuun taistelu Lännessä... Venäjän herruuden ohessa pystytettiin Eurooppaan myös taantumuksen herruus. Krimin sota vapautti Lännen ja Itävallan tsaarin julkeilta pyyteiltä... Edellä olemme jo tulleet huomaamaan, että Venäjän armeija on eurooppalaisen militarismin edellytys ja perusta... Preussi saattoi voittaa ranskalaiset ja luoda lopullisesti preussilais-saksalaisen sotilasmonarkian vain siksi, että v. 1870 Venäjän armeija esti Itävallan esiintymästä Ranskan puolella” (38)...

Jaarittelu puolalaisten liikkeen „oleellisesti aristokraattisesta” luonteesta on „järjetöntä”.

NB |||| „Puolalle on sen oma historiallinen kehitys ja nykyinen asema asettanut vieläkin suuremmassa mitassa kuin Ranskalle vaihtoehdon: joko olla vallankumouksellinen tai tuhoutua” (39)...

13) v. 1871 suurin osa puolalaisista (emigranteista)

NB |||| asettui kannattamaan Kommuunia... „oliko tämä aristokraattien käyttäytymistä?” (39).

„Puolan aristokratia lähenee yhä enemmän ja enemmän Venäjää saadakseen edes sen vallan alaisena yhdistetyksi uudelleen Puolan; mutta vallankumoukselliset joukot vastaavat siten, että kehottavat liittoutumaan Saksan työväenpuolueen kanssa ja taistelevat Internationalen riveissä” (39).

NB |||| „Kansa, joka sortaa muita kansoja, ei voi olla vapaa. Aseellinen voima, jota se tarvitsee lannistaakseen toisen kansan, kääntyy lopujen lopuksi aina sitä itseään vastaan” (40)— osoitus Venäjälle: Puolan ennallistaminen „on välttämätöntä... itsensä venäläisten vuoksi” (NB) (40).

„VENÄJÄN SOSIAALIKYSYMYKSESTÄ”

„Venäjän sosiaalikysymyksestä” (1875)

....„Pietarin, Moskovan, Odessan suurporvaristo, joka viime vuosikymmenen aikana on kasvanut ennen kuulu-

mattoman nopeasti erittäinkin rautateiden rakentamisen ansiosta... Venäjän koko suurteollisuus, joka pysyy pysytyssä vain... suojelutullien ansiosta,—eikö näille kaikille vaikutusvaltaisille ja nopeasti kasvaville väestöaineksille ole mitään etua Venäjän valtion olemassaolosta?..” (s. 52) (Tkatshevia vastaan).

Jälkisanat (1894) — kirjoitukseen „Venäjän sosiaaliskysymyksestä” — päättyvät seuraavaan lauseeseen: (14

„Se (Venäjän vallankumous) ei ainoastaan tee loppua kylien eristyneisyydestä, joissa elää kansakunnan pääosa, talonpojat, ja jotka ovat näiden 'mir', näiden maailma, se ei ainoastaan johda talonpoikia avaralle näyttämölle, missä he tulevat tuntemaan ulkoisen maailman ja samalla oman itsensä, asemansa ja keinot, joiden avulla he voivat vapautua nykyisestä puutteenalaisuudesta,— Venäjän vallankumous antaa myös uuden sysäyksen Lännen työväenliikkeelle, luo sille paremmat taistelumahdollisuudet ja jouduttaa siten nykyisen teollisuusproletariaatin voittoa, jota ilman nykyinen Venäjä ei voi päätyä yhteiskunnan sosialistiseen uudistukseen enempää kyläyhteisön kuin kapitalisminkaan kautta” (s. 72).

LAUFENBERG. „ORGANISAATIO, SOTA JA KRITIIKKI”

„Organisaatio, sota ja kritiikki”. Hampurin puolueväittelyyn liittyviä asioita kirjoja *Laufenberg*. (15

kirjoittaneet tri Heinrich *Laufenberg*,

Fritz *Wolffheim* ja tri Carl *Herz*.

„Vain jäsenkirjan esittäville puolueenjäsenille jaettavaksi.”

(Painattanut ja kustantanut tri *Laufenberg*, Hampuri) (ss. 1—77)

Vuosiluku???? (1915) ((epäilemättä 1915)).

„Echo”⁴⁹ seurasi hallituksen tunnusta (8)—„Echosta” otetut lainaukset (9—15) (kannattaa nuorison militarisoitua, 26 ja seur.) **hyvin mielenkiintoisia**. *Laufenberg* ja muut ilmoittavat vastustavansa.

Johtomiesten miltei ilmianto- etc. taktiikka.

Torjutaan ehdotus „luottamusmiesten” koollekutsumisesta (23 ja muualla).

johtajat ja joukot ||| „...,tuli ilmenemään ristiriita „Echon” politiikan mukaan suunnistautuvien johtomiesten ja joukkojen välillä, jotka pitävät kiinni entisistä proletaarisista periaatteista ja torjuvat uus-revisionistisen sopusointupolitiikan” (34)...

(NB) VIII §: „*Johtajien yhdistyminen (Sammlung)*” (joukkoja vastaan).

Väittelytilaisuudet osoittivat:

16)

„Neljä iltaa kestäneet väittelyt olivat tavattoman kuvaavia Hampurin niin sanottujen johtavien piirien mielialojen kannalta. Aivan selvästi ilmeni se jokaiselle huomiokykyiselle Hampurin puolue-elämän tarkkailijalle ennestään tuttu seikka, että tämä johtajien huippu-

NB !! ||| kerros on sisimmässään luopunut jo ajat sitten Hampurin puolueenjäsenjoukkojen radikaalisista katsomuksista. Kokouksissa he ovat saattaneet vielä turvautua radikaalisiin

NB ||| sanontoihin, mutta todellisuudessa marxilaisuus on muodostunut näille piireille ahtaaksi univormuksi, johon pukeudutaan vain virallisia puolueitoimia varten” (36).

NB ||| *von Elm*,—August Winnig,—*Hildebrandt* ja muut puolustivat imperialismia etc. (s. 36).

((H. Thomas *kannatti* Elmiä y.m., s. 47 ja muualla.))

...,1. ja 2. piirissä, missä järjestöt ovat johtokunnan määräysvallassa, ei kutsuttu koolle mitään kokouksia neljään kuukauteen sodan julistamisen jälkeen” (37)...

17)

opportunistit ||| s. 41 — opportunistit vetoavat Kautskyyn ja (häinkin muka on kritiikistä pidättymisen kannalla)—ja tekijät *huomauttavat*, Kautsky että Kautsky on *protestoinut* tätä hänen nimensä „väärinkäyttöä” vastaan.

Hammin piirikunnassa — ennen sotaa oli 6000 jäsentä — valtaosa on 4 kokouksen jälkeen *Laufenbergin kannalla* (s. 47)...

XI §: „Piparkakkua ja piiskaa” — opportunistit, järjestöjen „isännät”, *Elm* (Adolf von Elm) ja Emil Krause — „panivat” „Kansanhuoltolautakuntaan” (48) nuoren työmiehen (Työväenvalistuksen keskuskomiteasta) voidakseen toimia maltillisuuden hengessä...

Laufenbergin kirjasta myi „Karl Hoym” (48) — hän oli *Auer ja kumpp.* toiminimen (puolueen) kirjapainon työmies ja häntä vastaan järjestettiin ajojahti (Treiberei) — mene muka valittamaan „tri Laufenbergillesi” (48). NB
!!!

Poliisi meni niinkin pitkälle, että „antoi puhujille, kuten oli tovereiden Scheidemannin ja Lenschin puheiden laita, tiettyjä määräyksiä heidän puheidensa sisältöön nähden ja kielsi väittelyt. Puolue- ja ammattijärjestöjen yhdistyselämä on nykyään poliisi- valvonnan alaista, vaikka *porvarillisten* yhdistysten yhdistyselämä on samaan aikaan vapaata eikä poliisi puutu siihen. Meillä on siis samanlainen poikkeustila kuin sosialistilain aikoinakin” (52)... (18

Lehdistövaliokunta (sen nimissä kirjoitti H. Thomas) torjui Laufenbergin valitukset... (Rosan, Mehringin, Zetkinin etc. vaikutus on muka „koko puolueessa aivan merkityksetön”, s. 53 etc.), ja Bremenissä muka kokoukset ovat sujuneet rauhallisemmin („paljon rauhallisemmin”) sen jälkeen, kun toveri Pannekoek matkusti pois Bremenistä” (54), kirjoitti samainen H. Thomas. NB!!

Laufenbergin 22. I. 1915 päivätystä vastauksesta (mainitulle valiokunnalle):

..., „Siitä, että laajat porvarilliset yhteiskuntapiirit suojaavat teidän” (lehdistövaliokunnan) „selkäänne puolueopposition iskuilta, teillä on mahdollisuus varmistua sen perusteella, miten hyväksyvästi porvarilliset piirit aina 'Hamburger Nachrichtenä' myöten ovat suhtautuneet 'Echon' politiikkaan ja tämä käy itse asiassa yhteen niiden katsomusten kanssa, jotka ovat olleet omiaan auttamaan tovereita tri August Müllerä ja von Elmiä hankkimaan ansaitusti porvarillisen maailman suosion” (55). NB (19

..., 'Echon' nationalistinen ja shovinistinen asennoituminen” (56)...

27. I. 1915 päivätyssä lehdistövaliokunnan vastauksessa syytetään Laufenbergiä ja kumpp. „*demagogiasta*” (59)... ja ilmoitetaan, että muka koko puoluehallitus on julistanut Teidät ja ystävänne „puolueen vahingoittajiksi” (62)... NB

- 20) NB || 4. II. 1915 päiväystä Laufenbergin vastauksesta:
 ... „paikallinen 'puoluebyrokraatia' ” (63).
 Thomasin vastauksesta (4. II. 1915)—
 NB:
 kansainvälinen || sota on muka imperialistista emmekä
 ja || me ole sitä kiistäneetkään, mutta onko
 saksalainen || syy *vain* saksalaisessa imperialismissa.
 imperialismi! || Myönnämme muka kaikki, että syy on
 „kansainvälisessä imperialismissa” (65).
- NB || „...,Hampurissa, Altonassa ja Ottensenissa, kaik-
 kiällä, missä väittelyä suinkin on käyty, puolueen
 jäsenkokoukset ovat asettuneet meidän” (Laufenber-
 gin ja kumpp.) „kannallemme” (65).
 „Hamburger Echo” on „Saksan sosialidemokratian toi-
 seksi suurin lehti” (67).
 „New Yorker Volkszeitung”— „noudattanut maailmanso-
 dan aikana johdonmukaista proletaarista politiikkaa” (67).
 NB || „Echo” on äkäillyt sen johdosta, moit-
 tinut siitä syystä „vanhaa Schlüteriam-
 me” (s. 68) ja sanonut järjettömiksi
 syytöksiä, että muka Saksan sosialide-
 mokratia „olisi menettelynsä tuloksena
 lakannut olemasta luonteeltaan prole-
 taarinen puolue ja luopunut periaatteis-
 taan” (68).]
- 21) NB || „...,Mutta tämä vähäinen siipi” (oppor-
 tunistit) „ei tyydy tyrkyttämään puo-
 lueelle kansallisen reformismin taktiik-
 kaa. Se koettaa jo ryhtyä hajottamaan
 puoluetta kahdeksi leiriksi... Radikalis-
 min edustajat pitävät päinvastoin kiinni
 Saksan työväenliikkeen yhtenäisyyden
 periaatteesta” (73)... (nojaten sen 50-vuo-
 tisen kehityksen entisiin perusteihin)...
 ja lopuksi XV (§) „Mitä on tehtävä?”
 „...,Kapitalististen kansallisvaltioiden pitkällisen lujitta-
 miskauden aikana proletariaatin järjestöt pitivät kehityk-
 sensä lähtökohtana sitä, ettei lähiaikoina ole ajateltavissa
 22) suuria poliittisia järkytyksiä ja että taistelun painopisteenä
 on oleva vielä kauan aikaa parlamentaarinen kompromissi
 entisten syvälle juurtuneiden voimien kanssa...
 ...Maailmansota aiheutti yhdellä iskulla muutoksen tilan-
 teessa. Se osoitti, että kapitalistinen talous on jatkuvan

nousun vaiheesta siirtynyt toimintapiirinsä myrskyisän, räjäytysten tietä tapahtuvan laajentamisen aikakauteen. Sen johdosta proletariaatin tehtävänä on mukauttaa luokkajärjestönsä tulevaisuuden vallankumouksellisia vaatimuksia vastaaviksi.

Viime kesän hirmutapahtumat yllättivät proletariaatin järjestöt valmistautumattomina. Kannan määrääminen maailmanpoliittisten tapahtumien suhteen jätettiin yksinomaan paikallisen byrokratian huoleksi ikään kuin kysymyksessä olisi ollut jäsenmaksumerkkien myynnin vuoromukainen kuukausitarkastus” (74)... (23)

...,Meistä tuntuu, että nykyisen opposition päätehtävänä on tehdä ajankohdan sanelemat muutokset Saksan proletariaatin organisaatiomuotoihin, joka on Saksan aikaisempaa yleistilannetta vastaavasti, mikä pakotti proletariaatin noudattamaan kymmeniä vuosia etupäässä *reformistista* taktiikkaa, pitänyt lähtökohtanaan organisaatiokysymyksissä *johtajuusperiaatteita* ja käytännöllisessä työssä *yksinomaan parlamenttitoimintaa*. Nykyiset historialliset käänteet pakottavat proletariaattia siirtymään *joukkoesiintymisiin*, jotka vuorostaan edellyttävät joukkojen omaa *järjestymisvapautta*, tietoisuutta ja itsenäisyyttä oman toimintansa suunnan määräämisessä” (75). NB (24)

Ja tekijät ehdottavat jopa „säätöjä”! (76—77).

Loppu

WIRTH. „NYKYAJAN MAAILMANHISTORIA”

Albrecht Wirth. „Nykyajan maailmanhistoria”. 4. painos. Leipzig 1913 (ja muuta lähdekirjallisuutta).

[Johdanto kuvaava: „1783—1870” (kaksi aikamäärää ja siinä kaikki)]

v. = valtaa

j. = jakavat

s. = sota

vst. = vastaan *

S. = sopimus

* Nämä ovat V. I. Leninin seuraavissa muistiinpanoissa käyttämien lyhennysten selityksiä. Tässä osassa nämä sanat esiintyvät lyhennyksittä. *Toim.*

TAULUKKO: SIIRTOMAVALTAUKSET JA SODAT

Amerikka ja Länsi-Eurooppa (350)*	Itä-Eurooppa (Itävalta+Balkanin maat+Venäjä) (250)*	Muut maat (etupäässä Aasia ja Afrikka) (1000)*
<p>1873—1879 Englanti valtaa Fidzhisaaret (73).—Yhdysvallat: suunnitelmia Haittia vastaan (74).—<i>Englanti</i> valtaa Quettan (76).—<i>Englanti</i> valtaa Transvaalin (77).—<i>Englanti</i> käy sotaa Afganistania vastaan (78). Schleswig-Holsteintia koskeva sopimus kumotaan (Wien 11. X. 1878). Englanti lyö zulut 1879.—1879: Englanti valtaa Kyproksen. <i>Kolmililitto</i> (Saksa+Itävalta+Italia) (79) (8. X. 1879).</p>	<p>Venäjä etenee yleensä Turkestanissa: 1868—1876.—Venäjä Hivaa vastaan (73).—Venäjä valtaa Sahalinin (75).—Venäjä valtaa Ferganan (76).—Venäjän ja Turkin sota (77). (Venäjä valtaa osan Bessarabiasta ja Vähästä Aasiasta.) 1878. Englantilaisten laivasto Dardanellien luona. Uhka. 1878: Berliinin kongressi.</p>	<p>1868: Japani uudistuu.—Hiva Venäjää vastaan (73).—Fidzhisaaret Englantia vastaan (73).—Kapina <i>Jynnaniissa</i> (Kiina) ja <i>Atjehissa</i> (73).—<i>Japani</i> Formosaa vastaan (74).—Satsuman kapina (77) (Japanissa).—Transvaal <i>Englantia</i> vastaan (77).—Afganistan <i>Englantia</i> vastaan (78).—</p>
<p>1880—1891 Chilen, Perún ja Bolivian sota (80).—Saksa valtaa Samoasaaret (80).—Ranska valtaa Tunisian (81). Tunisiassa on nykyäänkin 90 000 italialaista ja 35 000 ranskalaista.—Transvaal lyö Englannin: 27. II. 1881 (1879—1880).—Italia Massauassa (81).—Englanti valtaa Egyptin (82).—Italia yhtyy</p>	<p>Venäjä valtaa Mervin (84). Serbian ja Bulgarian sota (85).—Venäjän joutuminen sotaan Englantia vastaan on hiuskarvan varassa (85: Afganistania koskeva sopimus solmitaan Pendshissa) (Englanti ja Venäjä allekirjoittavat Afganistania koskevan sopimuksen 10. IX. 1885).</p>	<p>Saksa valtaa Samoasaaret (80).—Transvaal itsenäinen (81).—Kuldzha palautetaan (81).—„Epäjärjestyttä” Koreassa (84).—Kongo jaetaan (85).—Uganda jaetaan (90)—(vaihdetaan 17. VI. 1890 Helgolantiin) (Sansibar Helgolantista).</p>

* Suluissa olevat numerot tarkoittavat asukaslukua miljoonissa. *Toim.*

Saksan ja Itävallan liittoon 1881. (Italia yhtyi liittoon ? 20. V. 1882).— Ranskan ja Kiinan sota päättyy 25. VIII. 1883 rauhantekoon: Ranska valtaa Tonkinin.— Saksa valtaa siirtomaita Afrikassa (84).— Englanti Kiinaa vastaan (84).— Englanti Egyptiä vastaan (84).— 26. II. 1884: Englannin ja Portugalin sopimus: Keski-Afrikka jaetaan.— Englanti tekee sopimuksen Transvaalin kanssa (84).— Englanti valtaa Betshuanamaan (84).— Kongon jako (85).— Kongoa koskeva Berliinin kongressi 15. XI. 1884 (kesti 26:n teen II. 1885): jaettiin Kongoa.— Englanti valtaa Burman (85).— 1885: Transvaalista löydetään kultaa.— Englannin joutuminen sotaan Venäjää vastaan on hiuskarvan varassa (85).— V. 1885 Ranskan ja Kiinan sota ja ranskalaisten vastoinkäymiset (30. III. 1885: Ferry kukistuu siitä syystä).— Brasilia julistautuu tasavallaksi (89).— Englanti ja Saksa Ugandasta (90).— Englanti esittää ultimaatumia Portugalille (1890): Englanti ryövää Portugalia Afrikassa. Englannin

Venäjä saa ensimmäisen lainan Ranskalta (500 miljoonaa frangia) XII. 1888.— Venäjän ja Ranskan liitto (22. elokuuta 1891?) (allekirjoitettiin elokuun 22 p:nä 1891). (Sotilaallinen sopimus: kesäkuun lopulla 1892.)

Amerikka ja Länsi-Eurooppa	Itä-Eurooppa (Itävalta+Balkanin maat+Venäjä)	Muut maat (etupäässä Aasia ja Afrikka)
ja Portugalin sopimus: 11. VI. 1891.—Venäjä ja Ranska tekevät liiton (1891).		
<p>25) 1892— 1898</p> <p>Chilen vallankumous (92).— Englanti sopii (?) Pamirista (92). Ranska valtaa Siamin (93), osan.—Englantilaisten sota Matabelemaata vastaan (93).— Osa Kiinasta jaetaan (95: Shimonoseki). Ranska Madagaskaria vastaan (95) (1894—1895).—Abessinia Italiaa vastaan (96). Englanti Egyptiä vastaan (96).— Saksa valtaa Kiautshoun (97). Espanjan ja Amerikan sota Kuubasta (98).</p>	<p>Venäjä sopii (?) Pamirista (92). Osa Kiinasta jaetaan (95).— Venäläisten Abessinian-retki (96).— Kreikan ja Turkin sota (97).</p>	<p>Siam Ranskaa vastaan (93).— Matabelemaa Englantia vastaan (93). Japanin ja Kiinan sota (94) ja Shimonosekin sopimus (95). 17. IV. 1895— Shimonosekin sopimus. 20. IV. 1895— Ranska + Saksa + Venäjä sekaantuvat asioihin. 21. VII. 1895— Pekingin sopimus (Japani luopuu Kiinasta saamastaan voitosta...).— Madagaskar Ranskaa vastaan (95).— Filippiinien kapina (96).— Abessinia Italiaa vastaan (96). 6. III. 1898— Kiautshoun luovutus 27. III. 1898— Port Arthurin ”</p>

Englannin joutuminen sotaan Ranskaa vastaan on hiuskarvan varassa (98).

4. XI. 98 joukot evakuoidaan Fashodasta.

11. IV. 1898— Kuangtshoun luovutus Ranskalle.
? Velhaivein luovutus Englannille.

1899—
1904

21. III. 1899: Englanti ja Ranska jakavat Afrikan.—Englanti käy sotaa buureja vastaan (99).—Yhdysvallat käy sotaa Filippiinejä vastaan (99). Sota Kiinaa vastaan (900) (v. 1900 loppu — IX. 1901).—Englannin ja Japanin sopimus: 30. I. 1902. Buurisota päättyy (1902).—1902: Sulttaanin irade* Bagdadin rautatien rakentamisesta 1902.—Yhdysvallat valtaavat Panaman (903).

1903: Saksa + Englanti + Italia saartavat Venezuelan. (Saksa pommittaa.) Kiristellään velkoja!

Englanti Tiibettiä vastaan (904).
Saksa Hererolandia vastaan

Kiina hyväksyy 1902 Venäjän ja Tiibetin salaisen sopimuksen, jonka mukaan Venäjä saa suojeluherruuden.

Venäjän ja Japanin sota (1904) (Koreasta ja osasta Kiinaa).

Buurit Englantia vastaan (99).—Sota Filippiineillä Amerikkaa vastaan (99).—Kiina Eurooppaa vastaan (900): boksarisodat. Buurisota päättyy (902).—Panama ja Yhdysvallat (903).—Tiibetti Englantia vastaan (904). Hereroland Saksaa vastaan (04).—*Japanin* ja Venäjän sota (1904).

* Asetus. *Tolm.*

Amerikka ja Länsi-Eurooppa	Itä-Eurooppa (Itävalta+Balkanin maat+Venäjä)	Muut maat (etupäässä Aasia ja Afrikka)
<p>(04).— Englannin ja Ranskan sopimus 8. IV. 1904 (jaetaan Afrikka) (Marokko Egyptistä).— — —</p>		
<p>1905— 1914</p> <p>Ranskan joutuminen sotaan Saksaa vastaan on hiuskarvan varassa (Marokko) (1905).— Jako Algecirassa (1906).— Hottentottien sota Saksaa vastaan päättyy (1907).—Itävalta annektoi Bosnian ja Hertsegovinan (1908). 1907—8: Ranska ja Englanti kaappaavat kumpikin palasen Stamista ja naapurivaltioista.</p> <p>Englannin ja Venäjän sopimus (1907?): Persia jaetaan.— Ranskan ja Japanin sopimus 10. VI. 1907.— Englannin ja Venäjän sopimus 31. elokuuta 1907 (Persia jaetaan)...+kohtaustilaisuus Räävelissä: VI. 1908. Toukokuu (kesäkuu) 1908: Englannin ja Venäjän monarkit tapaavat toisensa Räävelissä (9. VI. 1908).</p>	<p>Portsmouthin rauha (1905). Vallankumous Venäjällä (1905). Venäjän ja Japanin sopimus: 30. VII. 1907 („status quo”). Englannin ja Venäjän sopimus 31. elokuuta 1907 (Persia jaetaan)... 1908: vallankumous Turkissa. Kapina Albaniassa ja Arabiassa (1909). Venäjän ja Englannin sopimus (1907) ((kohtaus Räävelissä. VI. 1908)). Toukokuu (kesäkuu) 1908: Englannin ja Venäjän monarkit tapaavat toisensa Räävelissä (9. VI. 1908).— Syksy 1909: Italian ja Venäjän monarkit tapaavat toisensa Racconigissa. (Valmistellaan Italian ja Venäjän liittoa Itävaltaa vastaan.) Venäjä Persiaa vastaan 1909.</p>	<p>Marokkoa jaetaan (Algeciras) (1905). <i>Japani</i> valtaa Korean y. m. (1905). Hottentottien sota Saksaa vastaan.</p> <p>Loppu (1907) (kolmivuotinen sota).</p> <p>Marokko Espanjaa vastaan (1909). Vallankumous Persiassa (1909?) Japanin ja Venäjän sopimus (1910).</p> <p style="text-align: center;"><u>Kapina Koreassa —1907—9.</u></p> <p><i>Japani</i> taltuttaa Korean (1907—1909) (1909: Iton, käskynhaltijan, murha).</p> <p>Marokko jaetaan (1911). Tripolitania Italiaa vastaan (1911). Vallankumous Kiinassa (1911—12). Venäjä Persiaa vastaan (1909).</p>

Espanja Marokkoa vastaan (909)—1909—1910.

Syky 1909: Italian ja Venäjän monarkit tapaavat toisensa Racconigissa (valmistellaan Italian ja Venäjän liittoa Itävaltaa vastaan). — Portugali julistautuu tasavallaksi (1910) (X. 1910). Sodan puhkeaminen Marokon vuoksi on hiuskarvan varassa (1911) (Englanti, Ranska, Saksa). 21. V. 1911: ranskalaiset miehittävät Fësin. — 4. XI. 1911: Ranska sopii Saksan kanssa siitä, että se luovuttaa osan Kongosta saaden vastavuoroisesti oikeudet Marokkoon.

Italia Tripolitaniaa vastaan (1911). Vallankumous ja vastavallankumous Meksikossa (1911—3).

Englanti ja Saksa jakavat Bagdadin alueen (Vähän Aasian) (1913?)

IV. 1913: Saksa myöntää 1 miljardin aseistautumismenoihin.

Venäjän ja Japanin sopimus (1910).

1. Balkanin sota v. 1912
2. " " 1913 (VI).

Venäjä hyökkää Armeniaan
(1913?)
(Saksan ultimaatumi? 1913?)

Vuoden 1909 alku: venäläiset tunkeutuvat Azerbaidzhaniin.

Kansainväliset kriisit:

1779?	
1789—1871	
1877—78	Venäjä Turkkia vastaan
1885	Venäjä Englantia vastaan
1895	Venäjä + Saksa + Ranska Japania vastaan
1898	Englanti Ranskaa vastaan
1904/5	Venäjä Japania vastaan
1905	Ranska Saksaa vastaan
1911	Ranska (Ranska + Englanti) Saksaa vastaan

1872—79	(„kolmi”-liitto)
1879—1891	(Ranskan ja Venäjän liitto)
1891—1898	(Fashodaan asti)
1898—1904	(Venäjän ja Japanin sotaan asti)
1904—1914	(maailmansotaan asti)
1914	

Diplomatian historian merkkipaalut:

- 1879: Saksan ja Itävallan liitto (1881 + Italia).
 1891: Ranskan ja Venäjän liitto.
 1898: Fashoda.
 1904: Englannin ja Ranskan sopimus.
 1907: Englannin ja Venäjän; Venäjän ja Japanin; Ranskan ja Japanin sopimukset.

33) Puhuessaan orjuuden poistamisesta ja siinä tarkoituksessa pidetyistä Euroopan kongresseista (—1890—useita! s. 132), tekijä huomauttaa, että Yhdysvallat on tehnyt lopun orjuudesta, „mutta mitä pitemmälle aika kuluu, sitä useammat etelävaltioiden neekereistä saatetaan jälleen maaorjuuden tilaan, niin että tätä nykyä he ovat oikeastaan menettäneet monin paikoin äänioikeutensa” (132).

„Minusta tuntuu, kuin ihmisillä olisi ollut aina jokseenkin yhtä paljon vapautta... Eurooppa on lakkauttanut nyt orjuuden, mutta suahelien heimoon kuulunut orja suhtautui halveksuvasti eurooppalaisen höyryaluksen matruusiin syystä

että tämä teki alentavaa, rasittavaa työtä; entä keitä ovat suurkaupungin monet työläiset ja työläisnaiset elleivät orjia, jotka tottelevat herransa jokaista viittausta?... Aristofaneen rohkeus olisi nykyään ennenkuulumatonta, ja Luther vedettäisiin meidän päivinämme sata kertaa päivässä edesvastuuseen kirkon loukkaamisesta ja parjaamisesta, luokkavihan lietsomisesta ja majesteetin loukkaamisesta. Samoin on orjuuden laita” (133).

ei ole hullumpaa!

Irlantia käsittelevässä luvussa tekijä sanoo: „Sorto aiheuttaa vastustusta, kun taas lempeys tulkitaan peräänantavaisuudeksi ja heikkoudeksi. Mitä siis pitäisi tehdä? Luulen, että kaikki riippuu sen heikoman kansan erikoisuuksista, joka on saatava omalle puolelle. Albanialaisia ei alisteta koskaan väkipakolla. Sovitteleva politiikka oli oikeaa myös Elsass-Lothringenissa... Englantilaiset tuhosivat Tasmanian asukkaat viimeistä miestä myöten. Mutta irlantilaiset eivät ole tasmanialaisia! Heitä ei voida noin vain tuhota kaikkia” (133).

NB

1880-luku: Irlannin kapina; — sotatila; — Parnell j.n.e.

„Kohta Shimonosekin jälkeen japanilaiset kirjailijat vertasivat Kiinan sotaa Preussin sotaan Itävaltaa vastaan” (187): sitten muka liitto Eurooppaa vastaan. Prinssi *Konoye*, Japanin ylähuoneen presidentti, esitti tämän mielipiteen erikoisen jyrkästi.

NB

vv.
1894—5
sodan
arvioon

s. 299: „imperialismin vuosisata” (nykyään) — ja myös muualla. ((Esimerkiksi s. 5 teoksen ensimmäisessä lauseessa.))

NB

„Saksan valtakunnan lamatila” (s. 306 ja seur.). 1899—1911 ei ole hankittu mitään.

(s. 309) *Saksa* 541 000 neliökilometriä v. 1870
3 200 000 ” ” 1903

Ranska 536 000 neliökilometriä meren takana
6 600 000

rautateiden rakentaminen *Aasiassa*:

Saksa: 1 100 km (1884—1904)

Venäjä: 13 900 km (1886—1904) !! (s. 311).

- 34) Muuan Afrikan „ongelma” (etelä): neekerit lisääntyvät paljon nopeammin kuin valkoihoiset. „Eräät siirtolaiset sic !!!! tahtovat avoimesti kapinaa estääkseen kafferien vaarallisen väestönkasvun ja tehdäkseen lopun heidän oikeuksistaan ja maanomistuksestaan” (385)
- luvusta: „Uudistuksia Afrikassa”.
- s. 396: Euroopan afrikkalaiset alusmaat (Hänsch. „Geographische Zeitschrift”, 1912):

	1890	1912
Englanti	2,1 milj. neliökilometriä	8,8
Saksa	2,1	2,4
Belgian Kongo	2,1	2,4
Ranska.....	1,8	9,3
Portugali	1,8	2,1

hyvin sanottu! || „Carlyle sanoo, että jo 18. vuosisadalla man-
nermaisten valtioiden ’velvollisuutena’ oli käydä
sotia Englannin hyväksi” (408).

NB || „Koko maailma on vedetty nyt johonkin liittoutu-
maan, osallistuu jompaankumpaan maailmanher-
ruutta tavoittelevaan suurkonserniin: Kolmiliittoon,
jonka lisävoimana on Romania, tai Englannin johta-
maan ryhmittymään. Vain Amerikka yksin ei halua
vielä tulla mukaan. Tilanne on muodostunut samalla
niin kummalliseksi, että molemmat mainitut konser-
nit, niin vihamielisiä kuin ne ovatkin toisilleen kaik-
kialla Vanhassa maailmassa, esiintyvät yksimielisinä
Etelä-Amerikan puolesta Pohjois-Amerikkaa vastaan”
(411).

Persian väestö ei ole läheskään samanlaista kansal-
lisuudeltaan: persialaisia, kurdeja (2 milj.), bahtijaareja;
arabeja; belutsheja; armenialaisia; juutalaisia; turkkilaisia
(1½ milj.) ja monia muita (416).

Turkin väestö (1909): turkkilaisia — 9 milj.; arabeja —
7 milj.; kreikkalaisia — 2½ — 3; albanialaisia — 2½;
kurdeja — 1½; armenialaisia — 1¼; bulgaareja —
1 milj.; levantteja — 1; serbialaisia — ¾; juutalai-

sia — $\frac{2}{3}$; valakkeja — 0.5; berbereitä ja neekereitä Tripolitaniassa — 0.7; muita — 1. $\Sigma=29$ milj. (s. 422)...

„Tärkeimpänä tapahtumana Persian myöhäisimmässä kehityksessä, joka muodostuu yhä sekavamaksi, oli tietysti Englannin ja Venäjän yhteisesti liikkeeseen laskema suurlaina. Suurin laina Persian historiassa: 70 milj. markkaa. ***Se on nykyaikaiselle imperialismille tyypillinen liiketoimi.*** Samalla tavalla meneteltiin Marokossakin. Jokin maa saattaa herättää itsekkäitä mielihaluja tietystä nykyaikaisessa mahtavassa suurvallassa. Tämä maa — olkoon se sitten Kuuba tai Liberia tai Iran — on joutunut vaikeuksiin, siellä on levottomuuksia, jotka kuitenkin voitaisiin tyynnyttää, ellei kukaan sekaantuisi asioihin. Mutta ulkovalta ei anna haavojen arpeutua, vaan kärjistää olemassaolevia levottomuuksia ja vieläpä aiheuttaa provokatorisesti entisten lisäksi uusia. Saa-tetaan murhata joku provokaattori — esim. tri Mauchamp Marrakechissa tai pohjoisamerikkalaisia filibustereita Nicaraguassa taikka pannaan Tabrizin poliisin syyksi venäläisen sotilaskarkurin häviäminen (tämä löydetään sitten muutaman päivän kuluttua etäiseltä maissipellolta) ja karkuria etsittäessä tunkeudutaan asuntoon, olkoonpa se vaikka korkea-arvoisen pappismiehen haaremi. Ja niinpä maassa, missä on ollut levottomuuksia, syntyy luonnollisesti suutumuksen myrsky epäjärjestykseen yllyttäviä muukalaisia vastaan. Asiat kehittyvät kansan intohimojen purkaukseksi, julmuuksiksi. Kostaakseen ne ulkovaltio lähettää sinne sotaväkeä ja esittää samanaikaisesti hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle maalle laskun hyökkäyksestään. Maa ei kykene sitä maksamaan. Mitä on tehtävä? Ja silloin maahan hyökännyt ulkovaltio ilmoittaa miellyttävästi hymyillen olevansa valmis auttamaan kallista ystäväänsä selviytymään tästä pienestä pulasta ja tarjoaa sille lainaa. Korke ei ole tietenkään aivan pieni. Esitetyt takeet ovat näet kerrassaan epävarmoja. Ja niinpä maa joutuu koronkiskurien kynsiin. Se ei voi nyt enää välttää kohtaloaan, vaan joutuu maahan hyökänneen ystävällismielisen valtion sivilisoitavaksi” (s. 443).

NB

(35)

Näin kirjoittaa porvarillinen kirjailija! NB

„Italialainen imperialismi ilmenee paitsi valloituksina myös voimistuvana yhteisvastuun tunteena, panitalianismina. Jo lokakuussa 1908 pidettiin yleisitalialainen edustajakokous Roomassa ja sitten uudelleen 1912 Forlissa”... Amerikan italialaiset etc.„Italian alamaisia on ulkomailla 6 miljoonaa”... (476).

äärimmäisen ||| „Albania on vielä nykyäänkin vähemmän kuvaavaa! ||| tunnettu kuin suurin osa Keski-Afrikasta” (50).

36)

NB ||| „Aikaisemmin valtauksia suoritettaessa oli olemassa vielä tiettyä liikkuma-alaa; kaikki länsimaiset kansat löysivät kehitystään varten kylliksi alaa omassa 'uudessa Euroopassaan' ja kissanhännänveto johti vain hyödylliseen kilvoitteluun. Pohjois-Amerikka ei halua kuitenkaan enää kuulla mitään immigranteista, Australia rajoittaa jo maahanpääsyä, Siperiasta on hyötyä vain yhden tietyn maan alamaisille ja Etelä-Afrikassa käy hirvittävän selvänä ilmi se kammottava tosiasia, että saadaksemme paikan näin ahtaaksi käyneessä maailmassa emme voi enää NB ||| turvautua siirtolaisuuteen kuten tähän asti, vaan NB ||| eurooppalaisten täytyy kuristaa toisiaan. Maata on NB ||| vielä nytkin paljon, mutta entisistä pikkuvaltioista on tullut suurvaltoja ja entisistä suurvalloista maailmanvaltoja, ja niiden täytyy huolehtia jo nyt riittävän suuren pinta-alan turvaamisesta tulevalle väestölleen. Jenkit eivät luovuta meille Brasilian lakeuksia, ja italialaisille kuuluvat Tripolitanian vedettömät aavikot herättävät kateutta ranskalaisissa. Entistä ankarammaksi käynyt olemassaolotaistelu kärkevoittää eurooppalaisten keskinäisiä vihollisuuksia ja johtaa toistensa tuhoamisyrityksiin. Tämä koituu vuoroostaan Idän hyödyksi” (215).

Luvussa: „Sota Kuubasta”:

„Jenkit aloittivat saarnaamalla kaikkien ihmisten tasa-arvoisuutta ja pyrkimällä tyynen ja omahyväisen

onnellisuuden täyttämään ihannevaltioon. He tulivat lopulta vakaumukseen, että ihmiset ovat auttamattomasti eriarvoisia, ja päätyivät väkivaltaiseen valloituspolitiikkaan. He aloittivat kaikessa vapaudesta, kaupan ja kanssakäymisen vapaudesta, suvaitsevasta suhtautumisesta muihin uskontoihin, rotuihin ja valtioihin. He päätyivät mitä ankarimpiin suosintatulleihin, yhä voimakkaammaksi käyvään vihamielisyyteen katolilaisia kohtaan, jyrkän aggressiiviseen politiikkaan muihin rotuihin ja valtioihin nähden. Ensinnäkin he riistivät kansalaisoikeudet kiinalaisilta ja eväsivät heiltä maahanpääsyn, sitten he tekivät, ei juridisesti vaan tosiasiallisesti, lopun juuri niiden mustaihoisten# oikeuksista, joiden puolesta he olivat taistelleet niin hyödyttömästi ja tyhmästi suuren kansalaissodan aikoina, ja vihdoin he ovat rajoittaneet jos jonkinlaisin pikkumaisin keinoin sitä samaa valkoihoisten siirtolaisten tuloa, jota he toivoivat niin kiihkeästi aikaisemmin. Entistä perusteellisempi järjestelmällinen eristäytyminen käy käsi kädessä Yhdysvaltojen maailmanpolitiikan kanssa. Jotta enenevä eksklusiivisuus ja keskittyminen olisi täydellistä, puuttuu vain diktatuuria” (252)...

NB
NB
ha hall

(37)

Idem, s. 345: „Sodalla (kansalaissodalla) ei ollut oikeastaan mitään merkitystä, koska nekeri, jonka vuoksi sotaa käytiin, on nyt jälleen menettämällänsä kaikki oikeutensa.”

NB

Hankaukset Saksan ja Yhdysvaltojen kesken (Samoa (*)), Saksan ja Englannin, Englannin ja Ranskan kesken (Fashoda) lisääntyvät, aseistusta lisätään... „Tätä yleistä hyökkäyshenkeä merkitsevänä tavanomaisena sanana on ollut 'imperialismi'” (253).

(*) Vrt. s. 269: „Maaliskuusta toukokuuhun 1899 saksalaiset ja samoalaiset olivat Apian edustalla ilmi sodassa englantilaisten ja amerikkalaisten kanssa.”

Luvussa: „Tyyni meri ja Australia”:

„Kun Englanti rohkeni sanktioida pohjoisamerikkalaisten alusmaidensa yhdistymisen Kanadadominioksi, Englannin kansan valtaenemmistö ei tahtonut edes kuulla sellaisen uskalletun politiikan jatkamisesta. Sitä huolestutti mitä suurimmassa määrässä varsinkin se, että samaa politiikkaa matkittiin Australiassa. Kyllin usein sai kuulla mielihyvyyttä, että Kanadan tapaisten siirtomaatyypisten liittovaltioiden muodostaminen on vain alkuna täydelliseen eroamiseen emämaasta. Nykyään Australian liittovaltion muodostamista pidetään Englannissa siirtomaapolitiikan riemuvoittona ja Chamberlainia ylistetään maasta taivaaseen siirtomaaministerinä, joka laajentaa ja lujittaa imperiumia! Englannin Etelä-Afrikassa käymän sodan NB ||| kokemukset ovat myötävaikuttaneet siihen enemmän kuin mikään muu. Sen sijaan että olisivat käyttäneet emämaan vaikeaa tilaa hyväkseen, sen sijaan että olisivat, kuten pessimistit ennustivat, aikoneet höllentää yhteyksiään Englantiin, poikkeuksetta kaikki siirtomaat tukivat mitä kiihkeimmin Englannin kamppailua eikä niissä esiintynyt niinkään patriotismia, vaan pikemminkin sellaista shovinismia, ettei voitu enää epäillä vuosikymmeniä noudatetun liberaalisen siirtomaapolitiikan oikeellisuutta. Australia oli siirtomaista ensimmäisenä tukemassa emämaata sotavoimillaan. Sen tekemiä uhrauksia oli pidettävä sitäkin arvokkaampina, koska Australian kaikkien siirtokuntien rahataloudellinen tila oli vaikea. Hyväksymällä pikaisesti niiden solmiman liiton Englanti antoi tunnustuksensa niiden patriotismille ja todisti emämaan luottavan niiden lojaalisuuteen” (271).

?
Intia?

38)

NB: etuoikeutettujen, monopolien osakkaiden, liitto Australiassa — valtavan laajan alueen yksinoikeudellisia omistajia, „keltaihoisten” ja „mustaihoisten” yhteistä ryöväystä j.n.e.

- A. von Peez. „Englanti ja mannermaa”. 1910.
 Roloff. „Euroopan historiakalenteri”... [t.s. Schult-
 hessin]. || ?
 Zimmermann. „Maailmanpolitiikasta”. 1901. || ??

Varmuussopimus (milloin? syntyi 1884; 1887 jatkettiin vuoteen 1890). Saksa + Venäjä sitoutuivat noudattamaan ystävällismielistä puolueettomuutta, jos 3. valtio tekee hyökkäyksen. Mikä? Englanti tai Itävalta!! (Itävaltaa vastaan tähdätty Saksan salainen toimenpide.)

Ranskan ja Venäjän liiton historiaa: boulangismi 1886—1889: 7. I. 1886 — Boulanger tulee ministeristöön. 4. IV. 1889 — Boulanger pakenee Brysseliin välttyäkseen joutumasta syytteesen salaliittoa (30. IX. 1891: Boulanger tekee itsemurhan).

Muun muassa: *Wirth* esittää numerotietoja: Preussissa puolalaisten suhteen harjoitetun politiikan tuloksia: Preussin saksalainen väestö 1890—1910 + 29.37%; puolalainen + 23.48% (s. 101). Satoja miljoonia markkoja „asutamiseen”!!

Kirjallisuutta:

Schmitz. „Politiikkataito”. 1912. Berliini.
 Descamps. „Uusi Afrikka”.

NB || Leopold (Belgia) liike-, finanssi-, afääri-
 mies, osti omakseen Kongon ja „kehitti”.
 Aika tyypii!!⁵⁰

Warneck. „Kristillisen lähetystyön historiaa”. (Lähetystyön merkitys siirtomaiden ryöväyksessä.)

Wirth, s. 85: vuosina 1880—1900 lähetystyö „miltei kaksinkertaistui”.

NUOREGYPTILÄISTEN KONGRESSI

- 38) NB: Egyptin kansallisen liikkeen historiaa: „Europäischer Geschichtskalender” (Schulthessin), 1909, s. 605
Kansallinen liike *Egyptissä* (ylioppilaiden liikehtiminen, kansallinen kuohunta etc. etc.).

NB
Egyptin ja Irlannin *veljeilyä* ||| 13. IX. 1909. „Nuoregyptiläisten kongressi” Genevessä (noin 100 henkeä). Keir Hardie lupaa puoltaa heidän asiaansa alahuoneessa, „alahuoneen jäsen irlantilainen Kettle muistuttaa Egyptin ja Irlannin veljellisestä yhteisyydestä”.

TARDIEU. „RANSKA JA LIITOT”

- 28) André Tardieu (ensimmäinen lähetystösihteeri, kunnias sihteeri). „Ranska ja liitot. Taistelu tasapainon puolesta”. Pariisi 1909. ((Varsin hyödyllinen tekele!))

milloin? NB missä? ||| Tekijä huomauttaa s. 17: „kirjoittamalla herjaavan” (!!) „kirjeensä ’Kolmiliitosta, ranskalais-venäläisen shovinismin välttämättömästä vastapainosta’, hra Jaurès osoitti olevansa ainoa mies, joka vastoin historiaa ja maantiedettä ei tunnustanut tätä ilmeistä totuutta” (Ranskan ja Venäjän liiton välttämättömyys).

sic! ||| „Hra Jaurès itse on tosin sittemmin muuttanut mieltään” (milloin? missä?) ja „sanonut 23. I. 1903, ettei hän vastusta periaatteessa mitenkään liittoutumista Venäjän kanssa” (s. 29)...

Herruudesta käydyt Ranskan ja Englannin sodat: 1688—1697; 1701—1711; 1742—1748; 1754—1763; 1778—1783; 1793—1815 (s. 41).

Saksa ja Englanti:
sopimus 14. VI. 1890 }
„ 15. XI. 1893 } jakavat Afriikkaa

||| V. 1898 salainen sopimus, „joka ratkaisi Portugalin !! ||| siirtomaiden kohtalon ja jonka ehdoista tiedetään hyvin vähän” (52).

Italia on tavoitellut Pohjois-Afrikkaa jo kauan sitten (Mazzini jo 1838! s. 95). Bismarck kirjoitti samasta asiasta Mazzinille v. 1866. Tunisiasta aiheutunut vihamielisyys (1881) sysäsi Italian lähemmäksi Saksaa.

Vastoinkäymiset Abessiniassa ja rahapula pakottivat sen kääntämään selkensä Saksalle. V. 1900 ranskalaiset pankit „pelastavat Rooman markkinat” (101) ¹⁾.

„Saksan talouspula pakotti Italian lähestymään poliittisessa suhteessa Ranskaa” (102) ¹⁾. „Saksan rahamarkkinoilla ei ollut voimaa ryhtyä täyttämään Italian pankkiirin velvollisuuksia” (102) ¹⁾...

XII. 1900: ystävällismielisten noottien vaihtoa Ranskan ja Italian kesken.

NB vuosiluvut 1882—1900: Italia Saksan liittolaisena: s. 105.

„Miten kävisikään, jos vuoden 1905 Italia suhtautuisi meihin samalla tavalla kuin vuoden 1889 Italia?” (109)...

Espanjaan nähden... „ranskalaisten pääomien” „apu” (113)...

Ranska ja Espanja tekevät 6. X. 1904 sopimuksen (jakavat Marokon)...

Ranskan ja Saksan kamppailu (vuoden 1870 jälkeen) oli „toisaalta kamppailua tasapainosta ja toisaalta kamppailua ylivoimasta” (344)...

jossain? *Crispi* oli aikaisemmin „punainen” ja yritti utterasti paikata asiaa!

* Tekijä — Tardieu —, joka itse on diplomaatti, tuntee asiat! Paljon viitteitä finanssien merkitykseen. Eheä, hyvä kuvaus tapahtumista. *Ranskalaisen* näkökannan mukaisena diplomatian historiana hyödyllinen ja välttämätön.

Kirjallisuutta:

Rouir. „Englannin ja Venäjän kilpailu Aasiassa”.
De Caix. „Fashoda”.

- 1) G. M. Fiamingo. „Ranskan ja Italian ystävyysden rahan-
taloudelliset perusteet”.
A. Billot (meidän entinen ranskalainen Rooman-lähettilä-
läämme). „Ranska ja Italia”.
Luigi Ghiala (vai Chialako?). „Nykyhistorian sivuja”.
Victor Bérard. „Marokon selkkaus”.
René Pinon. „Välimeren valtakunta”.

MÉVIL. „FRANKFURTIN RAUHASTA
ALGECIRASIN KONFERENSSIIN”

- 29) André Mévil. „Frankfurtin rauhasta Algecirasin konferens-
siin”. Pariisi 1909. Käyty läpi; mutta heikompi, kat-
konaisempi, pakinamaisempi, aiheeltaan suppeampi.
Edellinen (Tardieu) on historioitsija ja diplomaatti.
Mével on pamflettien kirjoittaja.

Oikeastaan vain lyhyt *kuvaus noin* vuoden 1905 aikai-
sista tapahtumista [aihe paljon suppeampi].

„POLITIIKAN KASIKIRJA”

Labandin ja muiden

„*Politiikan käsikirja*”.

I osa. „Politiikan perusteet”. (Yleistä, parlamentarismi
etc.)

II osa. „Politiikan tehtävät”, 1912. Politiikan kysy-
myksiä: puolueita, siirtomaita, *ulkopolitiikkaa*
(NB) etc. etc. käsittelevä katsaus.

NB |||| Varsin hyödyllinen asiantuntijoiden kirjoittama
katsaus kirjallisuusviitteinen.

NB:
„Saksan
ekspansio”
„nykyisten suur-
valtojen poliitti-
set tarkoitus-
perät”

puolalaiskysymys Saksassa
kaikkien maiden ulkopolitiikka
koulukysymys
Bernsteinin artikkeli sosialidemokraat-
tisessa liikkeessä esiintyvistä revisio-
nismista etc.

„SAKSA JA MAAILMANSOTA”

„Saksa ja maailmansota”

(30)

(Artikkelikokoelma: 686 sivua.) *Berliini 1915*. (Julk. O. Hintze, Fr. Meinecke y.m.)

Prof. tri *Hans Übersberger* (Wien). „Venäjä ja panslavismi” — hyödyllinen kuvaus Venäjän diplomaatiasta ja viitteitä useihin lähdeteoksiin... NB

Martens: „Kokoelma sopimuksia”, 15, s. 237 (kansleri Nesselroden kirje Kiseleville, Pariisin-lähettiläälle, päivätty 30. VIII. 1848, koskee Ranskan ja Venäjän lähentymistä Saksan vastustamiseksi).

Barsukov. Pogodinin elämä, 5, s. 330 ja seur.; 9, s. 262 (Pogodinin kirjelmä vuodelta 1840 Itävallan slaavien „vapauttamisesta”).

Tjuttšev. Kirjelmässä „Venäjä ja vallankumous” (osoitettu Aleksanteri II:lle) — „Böömistä tulee vapaa kun Galitsia tulee kuulumaan Venäjälle” („Russki arhiv”, 1873, s. 926 ja seur.).

Kirjelmä vuodelta 1864 „Nykyinen politiikka” (laadittu Gortshakovin toimeksiannosta) siitä, että Itävallan slaavien täytyy odottaa vapauttaan Venäjältä: (Eckhardt) „Venäjän salainen memorandum vuodelta 1864” „Deutsche Rundschau”, VI, 11, s. 209 ja seur.

Moskovan slaavilainen hyväntekeväisyysseura. Sen politiikka.

Danilevski. „Venäjä ja Eurooppa”: „Zarjassa” vuosina 1869—1870 julkaistut artikkelit ja kirja: 1. painos 1871.

Danilevski todisteli, että Ranskan murskaaminen on edullista Venäjälle pyrittäessä Ranskan ja Saksan eripuraisuuteen ja vihamielisyyteen Venäjän herruuden vuoksi (jo „Zarjassa” 1871, tammikuu; julkaistu uudelleen *Danilevskin* kirjassa „Kokoelma taloudellisia ja poliittisia artikkeleja”. Pietari 1890, ss. 27 ja 29).

Fadejev. „Mielipide Idän-kysymyksestä”. Pietari 1870.

P. A. Saburovin kirjelmä. „Russki arhiv”, 1912, 1, s. 470 („Preussin aseiden voitto, 1870, on myös meidän voittomme.” Sic!!!).

Ivan Sergejevitsh *Aksakov*: vuoden 1878 heinäkuun 4 p:nä pidetty puhe (suunnattu Venäjän diplomatiaa ja välillisesti tsaaria vastaan: tyytymättömyyttä Berliinin

kongressin johdosta).

Pokrovski. „Venäjän ulkopolitiikka” teoksessa „19. vuosisadan Venäjän historia”, 9, s. 204 ja seur. (ja s. 174) (Venäjän suunnitelmia Bulgarian ja sen rautateiden suhteen v. 1877).

Vuoden 1908 ja sen läheisen ajan „uusslavismi”.

vrt. „*Vestnik Jevropy*”, 1909, n:o 1, s. 386

Toukokuu 1908: erään tshekin (kansanedustajan), liberaalisen sloveenin ja venäläismielisen rusniakin matka Venäjälle (Pietariin).

Dmowski. „Saksa, Venäjä ja Puolan-kysymys” (suunnitelma puolalaisten „lepyttämiseksi” Venäjän kanssa ukrainalaisten sortamisen *pohjalla*).

P. Struve. „Patriotica”, s. 213 („Slaavilaispäivät”). „Moskovski jeshenedelnik”, 1910, n:o 27, 4. palsta.

Jevgeni Trubetskoi vastustaa Menshikovia ja kannattaa Venäjän ja Puolan lähenemistä.

31) *Gorjainov* (ulkoministeristön arkiston johtaja): „Bospori ja Dardanellit”. 1907.

G. Trubetskoi. „Venäjä suurvaltana”, s. 122 (Italiasta on toistaiseksi enemmän hyötyä kun se on vihollisleirissä!!!)

G. Jevreinov (senaattori). „Lähi-idän kysymyksen ideologiaa”, Pietari 1911.

„Slavjanskije izvestija”, 1913, n:o 8 (6/19. I. 1913); 1912, n:o 45 (10/23. XI. 1912).

NB *„Novoje zveno”*, 1914, n:o 13, s. 407 (28. III. 1914) — Brjantshaninov ennusti 3 kuukautta ennen Sarajevon laukausta, että Euroopan sota syttyy 1½—2 kuukauden kuluttua.

FRANKE. „SUURVALLAT ITÄ-AASIASSA”

Siinä on myös Otto Franken artikkeli „Suurvallat Itä-Aasiassa”.

Hyödyllinen kokoelma tosiasioita (ja osaksi lähdekirjallisuusviitteitä) siitä, miten Englanti ja Ranska ovat ryöväanneet Kiinaa (Annamia Ranska, Burmaa Englanti, Tiibettiä Englanti, Siamia Ranska ja Englanti — Kiinan

entisiä osia tai siitä riippuvaisia maita).

s. 442: „...Kuten Japanin lähettilään kreivi Hayaschin kirjelmien perusteella tiedetään,— Tokion hallitus kielsi valitettavasti julkaisemasta niitä enempää — Lontoossa käytiin v. 1898 Joseph Chamberlainin aloitteesta neuvotteluja Japanin kanssa Englannin, Japanin ja Saksan kolmiliitosta, jonka piti estää Venäjää tunkeutumasta kauemmaksi Itä-Aasiaan. Tämä tapahtui samoihin aikoihin, jolloin Lontoosta kulki Berliiniin Englannin ja Saksan liittoutumista koskevia salaisia kyselykirjeitä. Nämä kyselyt jäivät tuloksettomiksi jo yksistään senkin vuoksi, että Englanti ei voinut tarjota eikä ehdottaa Saksalle mitään muuta paitsi kunniaa lähteä sotaan Venäjää vastaan. Japanin sijaan oli valmis tekemään empimättä tämän liiton Saksan kanssa”... (442—3).

Heinäkuussa 1910 (s. 456) Venäjä ja Japani tekevät sopimuksen: Japani saa toimia vapaasti Koreassa. [Muutamia viikkoja myöhemmin anektoitiin Korea.]

— Venäjä *Mongoliassa* (keväällä 1911 Venäjän ja Kiinan sopimus).

17. IX. 1914: Venäjä tekee „riippumattoman” Mongolian kanssa sopimuksen (joka itse asiassa saattaa Mongolian Venäjän protektooraatiksi).

1911: Englannin ja Japanin sopimus (aikaisemman tilalle) — Englanti pysyy puolueettomana, jos Japanin ja Amerikan kesken tulee sota. (Japani saa *todennäköisesti* „vapauden” Saksan vastustamisessa.)

NB:

1898: neuvotteluja Englannin, Saksan ja Japanin liittoutumisesta Venäjää vastaan

Kauppoja ei syntynyt!!

NB

NB

ONCKEN. „SODAN ESIIHISTORIAA”

Ibidem Hermann Oncken. „Sodan esihistoriaa”.

s. 475—7: V. 1898 Englanti kävi neuvotteluja Saksan kanssa liittoutumisesta Venäjää vastaan („The Saturday Review” uhkaili, että

(32

kansa nujertaa kuningasvallan, jos se tekee liiton Saksan kanssa!!), mutta ei päästy sopimukseen: Englanti sanoi: „Saksa vaatii näet liian paljoa” (477), se ei ole muka totta, Berliini ei muka esittänyt vaatimuksia (?!?). Solmittiin *vain* X. 1898 sopimus, „joka edellytti Saksan ja Englannin taloudellista tunkeutumista tulevaisuudessa Portugalin siirtomaihin siinä tapauksessa, jollei Portugali täytä sitoumuksiaan lainojen maksamisessa” (477).

(NB
helmi!)

Englanti ja Saksa X. 1898 *jakamassa* Portugalin siirtomaita.

ADLER. „IMPERIALISTISTA SOSIAALIPOLITIikkaA”

- 39) Georg Adler. „*Imperialistista sosiaalipolitiikkaa*. — Disraeli, Napoleon III, Bismarck”. Katsaus. Tübingen 1897 (44 sivua). (Esipuhe päivätty: III. 1897.) ((„Die Zukunft” aikakauslehdessä olleiden artikkelien uusintajulkaisu)).

Opettavainen tekele! Lyhyen johdannon jälkeen, jossa puhutaan chartismista (fraaseja „tuhatvuotisen valtakunnan odotuksesta” (2), „harhakuvitelmista” (2) ja niiden merkityksestä „joukkoliikkeessä” etc.), Adler omistaa pienen luvun Carlyle’ille ja hänen „sosiaaliaristokraattiselle opilleen” (kapitalismin arvostelu, demokratian vihaaminen, „kehotus nykykaisen taloudellisen toiminnan feodalisoinniseen” (11), „ajatus sosiaalisesta aristokratiasta”). Edelleen III luku: „Disraelin sosiaalipolitiikka”. Juutalainen, seikkailija, aloitti radikaalina, siirtyi toryen puolelle, yltä päältä velassa, joutui naurunalaiseksi ensimmäisen parlamenttipuheensa vuoksi (1838), Disraeli toryen johtomies ja pääministeri 1868. Ajaa monarkian + sosiaalisen aristokratian aatteita (oleellisesti: pelaa porvariston ja proletariaatin välisellä taistelulla). Vuoden 1867 vaaliuudistus (Carlyle soimaa sitä hurjasti pamfletissaan „Niagaraa alas — entä sitten?”), myönnetyksiä ja teerenpeliä työväen-

liikkeen kanssa, joka oli menettänyt vallankumouksellisen luonteensa, loistavaa ulko- ja siirtomaapolitiikkaa vuosina 1874—1880. Lopputulos = „imperiaalisosialisti” (s. 22)— ja *eri kohdissa* „imperiaalisosialistinen politiikka” etc.

Esimerkiksi: „*imperiaalisosialismi*”
y.m. s. 44, s. 43, s. 35.

IV luvussa käsitellään Napoleon III. Myöskin seikkailija, haaveilija. Tekijä: „Pauperismin häviäminen” (1844). Loistava taloudellinen kehitys,— loistava ulkopoliittikka— hurja kamppailu työväen poliittisia järjestöjä vastaan ja *taloudellisten kannattaminen* ((s. 32)) — apukassat (teerenpeli *kaikkien* luokkien kanssa). „Ranskan ammattiyhdistyksiä” käsittelevässä kirjassaan Lexis myöntää, että Ranskan työläisten asema parani epäilemättä 1850—70 ja että Napoleon III politiikalla oli tiettyä menestystä: „Toisaalta kuri ja työläisten valvominen ja toisaalta heidän aineellisen asemansa parantaminen — tämä oli se aate, josta Louis Napoleonin sisäpolitiikka ei koskaan poikennut” (Lexis, Adlerin sitaatti, s. 34).

V luku. „Bismarckin sosiaalipoliittikka”.

„Koulujen ja kasarmien” maana Preussista tuli luonnollisesti „imperialistisen sosiaalipoliittikan” mallimaa (36): Bismarckin taistelu vapaa-ajattelua vastaan, teerenpeli työläisten kanssa, yleinen äänioikeus (tarkoituksena porvariston ja proletariaatin usuttaminen toistensa kimppeen), sosiaalilait... sosiaalivakuutus (Adler ylistää).

Lopuksi (s. 43) Adler sanoo, että muka tätä „ei saa” (!! ha ha!!) verrata rappeutuvan Rooman caesarismiin, koska tuetaan työtätekeviä eikä laiskottelevia plebeijejä. *Proudhon* muka kirjoitti (missä?) (sitaatti *Proudhonilta*: „Me emme saa ulkomailta pfen-nigiäkään”, s. 43), että caesarismi (Rooman) eli muiden kansojen ryöväyksellä, mutta nyt on toisin.

....„Siinä suhteessa, mikä siinä oli pysyvää, imperiaalisosialismi... oli sinänsä... objektiivisesti valtava askel eteenpäin

vrt. Engels
Napoleon
III versus
Bismarck

„bonapartismi”

proletariaatin liittämässä nykyajan yhteiskuntaan ja vetämisessä rakentavaan yhteistoimintaan viimeksi mainitun kulttuuritehtävien täyttämiseksi” (44). ((Sosialishovinisin juuret!!)) — niinpä muka „imperiaalisosialismi” oli „merkitykseltään maailmanhistoriallinen illuusio” ja sinänsä hyödyllinen, joskaan ei saanut proletariaattia, niin Disraelin ja Napoleon III kuin myös Bismarckin vihollista, sovinnolliseksi.

((Adlerin kirjasen loppu)).

SIEGFRIED. „UUSI SEELANTI”

40) André Siegfried. „Uusi Seelanti”. Berliini 1909.

(NB 28. luku: „Imperialismi”).

Varsin hyödyllinen, taloudellisesti ja poliittisesti *laajaluotteinen* tutkielma. „Imperialismin” omalaatuisuus: eristyneisyys. *Ei päästetä lainkaan keltaista rotua maahan.* Maahantulo yleensä ankara *raasti* rajoitettua [esim: 100 puntaa!!! — s. 190]. Maa on maailman äärillä (4 päivän matka Australiaan!). Miltei Italian kokoinen maa, mutta asukasluku < 1 miljoonaa!!! (900 000 — s. 189; 929 tuhatta v. 1907, s. 234; 1/2 Ranskaa) ((mainio ilmasto etc.)).

Väestön „snobismi” (XXI luku): lakeijamainen kunnioitus ylhäisöä kohtaan („sir” on arvonimi, jonka omistajan edessä ollaan valmiita ryömimään mahallaan), Englannin monarkiaa, hovia etc. etc. kohtaan. Väestönkasvu *hyvin heikko*.

Kehittymättömien, takapajuisten, tylsien, itsekkäiden poroporvarien maa. Nämä ovat tuoneet Englannista „*kulttuurinsa*”, jota eivät käytä itse eivätkä anna toistenkaan käyttää. (Alkuasukkaat — maorit — tuhottiin; tullella ja miekalla; useita sotia.)

Esimerkki: *Itävallasta* (NB) siirtyneiden (1893, 1898 —) työläisten vainoaminen (s. 191): vainoojana „työväenpuolue”.

Naisten tasa-arvoisuus.— Taistelu alkoholismia vastaan.— Pappispimitys: uskonnollisuus voimakasta; lukematon määrä lahkoja.

Vastustetaan maan liittämistä Australiaan: me muka pidämme itse huolen itsestämme. „Maamme on maailman paras” (293) (!)...

„Usseelantilainen imperialismi” (s. 294)... Sen „erikoismuotona” (ibidem)... „siirtomainen jingoismi” (295 idem 296), jota voitaneen sanoa „australaasilaiseksi imperialismiksi” (295). NB

Kahdensuuntaista imperialismia (molemmat täysin yhteensovittettavia):

- 1) suurvaltalainen imperialismi (osallistuminen Ison-Britannian imperialismiin). NB:
 NB || 2) „paikallinen imperialismi” (295) — || „paikallinen imperialismi”
 || oma eristyneisyys... sulkeutuneisuus.

Vastalauseita sen johdosta, että Uudessa Kaledoniassa on ranskalaisia, että saksalaiset ovat vallanneet Samoan (297) j.n.e. Siitä aiheutunut leppymätön vihamielisyys „Suuren Uuden Seelannin” kannalta...

Uusi Seelanti anektoi kesäkuussa 1901 Cookin saaret. — — —

Uusi Seelanti = Ison-Britannian „uskollisin”, alamaisin siirtomaa.

Valtionvelka: 51.2 miljoonaa puntaa (66.s:sta) on englantilaisia pääomia	Ääripatriootteja buurisodan aikoina (307) ... (lähetettiin joukkoja sotimaan buureja vastaan)...
Kaupasta tulee 66% Englannin osalle.	

Pääministeri Seddon edustaa australaasialaista imperialismia. „Mitä ilmetyin imperialisti” (310)... (kuoli 10. VI. 1906. Oli pääministerinä (1893—1906) (s. 71))
 Hänen 1. matkansa Englantiin — 1897
 „ 2. „ „ — 1902

NB
sosiaalipoli-
tiikka + im-
perialismi!

„*Sosiaalipolitiikan* esitaistelija alkoi siirtyä hänessä (Seddonissa) takalalle ja luovutti ensi sijan *imperialistiselle* ja *protektionistiselle* valtiomiehelle” (311). Vaikka hän olikin uudistaja (puolsi uudistuksia Uudessa Seelannissa), niin Englannissa hän hääri *toryen* liepeillä. Vanhoilliset kehuivat kilpaa „socialisti Seddonia” (311), „*The Times*”, 18. VI. 1902: kunnia Seddonille, radikaalille, demokraatille, imperialistille! (si-taatti, s. 311).

NB

Preferenssitariffiaatteen ja -käytännön laajeneminen...

41)

Sikäläinen „socialismi”: „Uusseelantilaiset ovat

NB || kyynillisyyteen saakka käytännöllisiä ja opportunistisia” (67) — — — ja työläiset samoin (67), he ovat kyllin „vanhoillisia”, heillä on „suojeltavaa” (ibidem).

(Seddon oli „liberaalisen puolueen työväenryhmän edustaja” (68)).

Työnsuojelulainsäädäntö — tehdastar-kastus — myös kotityön osalta — 48 tunnin työviikko (vuoden 1901 laki) miespuolisille; 45 tuntia naisille — minimipalkka etc.

NB: ||
imperialisti-
nen porvaris-
to lahjoo
työläisiä
sosiaalisilla
reformilla

Pakolliset sovinto-oikeudet etc.

Kaiken tämän „avain” on protektionismi (140) ja teollisuuden *kukoistus*... ((Vapaakaupan oloissa ei kestäisi))... Vanhuuseläke (65 vuotta)...

Pienmaaomistuksen luominen; suurtilojen lunastaminen (ne on ryöstetty j.n.e. mitä katalimmalla tavalla maoreilta j.n.e.) (jälleenmyynti pienomistajille) — se on „demokratiaa eikä *sosialismia*” (175). ((Totta!))

„Suurtilojen muuttaminen pieniksi! Sen teki Ranskan vallankumouskin” (175)...

HOETZSCH. „VENÄJÄN TURKESTAN”

42) *Otto Hoetzsch*. „Venäjän Turkestan ja Venäjän nykyisen siirtomaapolitiikan tendenssit”... („Schmoller's Jahrbuch”, 37. vuosikerta. 1913, 2. viikko).

((Tekijä taitaa venäjää, on itse ollut Turkestanissa NB ja tutkinut hyvin kirjallisuuden)).

Venäjää kuluttaa noin 11 miljoonaa puutaa (100 || miljoonan ruplan arvosta) Turkestanin (+ Hivan || NB + Buharan) puuvillaa ja noin 11—12 milj. Amerikan || puuvillaa.

Turkestan = 1.5 milj. neliövirtaa (1 n.v. = 1.13 neliökilometriä)

Hiva 0.05

Buhara 0.2

$\Sigma = 1.75$ (mittei neljä kertaa isompi kuin Saksa). Asukasluku [Turkestanin] = 5.3 milj. (1897) ja 6.7 milj. (1910).

Väestö on „indoiranilaista” sekoitusta, enimmältä osataan „turkkilais-mongolilaista”.

Kaikkialla on Venäjän suurpankkien haaraosastoja...

...„siirtomaataloudellinen elämä on vilkasta ja kehitty edelleen”... (s. 388)...

Islam on siellä valta-asemassa. *Täydellinen* uskonnonvapaus. *Panislamismi*:

...„Muhamettilaisten tataarien panislamistinen kiihotus kulkeutuu pohjoisesta, Volgan seuduilta (nogailaiset) NB

ja Länsi-Siperiasta tässä suhteessa

rauhallisten muhamettilaisten sartiin ja kirgiisien keskuuteen. Nämä tataarilaiset intelligentit ovat kirjallisuuden

ja politiikan alalla nykyään islamin johtavia aineksia, sen tarmokkaimpia

ja vaikutusvaltaisimpia kannattajia. Ja islam saa kiittää ennen kaikkea heitä

sisäisen ja ulkoisen voimansa sekä kulttuurinsa kasvusta. Vuonna 1880

Venäjällä laskettiin olleen 11 milj. muhamettilaista, koko heidän painettu kirjallisuutensa käsitti 7—8 kirjaa; heillä oli yksi kirjapaino, 4 johtajaa ja 12 korkeakoulusivistyksen saanutta

henkilöä, joista 1 oli opiskellut Länsi-Euroopassa. Vuonna 1910 muhamettilaisia oli jo 20 milj.; heillä oli yli

1000 painettua kirjaa, 14 kirjapainoa ja

panislamismi
Venäjällä

1880

ja

1910

43)

1880 ja 1910:

12—200 korkea-
koulusivistyksen
saanutta
henkilöä1—14 kirja-
painoa0—16 aikakaus-
julkaisua8—1000 kirjaa
NB

!!!

1 : 100

1 : 2000

16 aikakausjulkaisua, 200 henkeä, jotka olivat saaneet korkeakoulusivistyksen Venäjällä ja 20 — Länsi-Euroopassa. 100 kynäilijää, 6 korkeampaa ja 5000 alemmaa koulua, 3 hyväntekeväisyyslaitosta, 3 pientä pankkia ja 3 maaseutupankkia¹⁾). Nimenomaan tätä 'muhamettilais'-liikettä, jonka valtaan ovat joutuneet myös sellaiset kansanheimot kuin votjakit, tsheremissit, tshuvassit, on käsitelty eräässä teoksessa...²⁾ varsinakin koululaitoksen ja valistustyön osalta. Viimeksi kuluneiden 10 vuoden aikana Venäjän muhamettilainen väestö on kehittynyt suuresti kulttuurisessa suhteessa: Kazanin tataareilla on nykyään 1 moskeija ja 1 mulla 150 henkeä kohti, venäläisillä ja vierassukui-
silla tulee samalla seudulla vain 1 pappi 1500 henkeä kohti; edellisillä on *yksi koulu 100* mies- ja naispuolista *henkeä* kohti; oikeauskoisilla — yksi 1500—3000 henkeä kohti. Kirjallisuuden ja sanomalehtien levikki on muhamettilaisten tataarien keskuudessa suhteellisesti sitäkin korkeammalla tasolla. Joskin tämän korkeamman sivistyksen ja elinkykyisyyden seurauksena helpottuu vierassukuisten, niin kristittyjen kuin pakanoidenkin, assimiloituminen muhamettilaisten tataarien kanssa, niin viimeksi mainitut ovat nykyään hyvin huolestuneita hallituksen harjoittaman ja Duuman tuke-

NB

¹⁾ *Ostroumov*. „Islamin maailma”. Tashkent 1912.
Sama. „Sartit”. Tashkent 1908.
Sama. „Koraani ja edistys”. Tashkent 1903.

²⁾ *Piispa Andrei ja N. V. Nikolski*. „Tärkeimmät tilastotiedot Itä-Venäjän vierassukuisista kansoista”. Kazan 1912.

man nationalistisen koulupolitiikan vuoksi” (opetuskieli!) „ja taipuvia muuttamaan vähemmän peräänantavaisiksi ja yhtymään levottomuuksiin, joiden valtaan koko muhamettilaismaailma on tällä haavaa joutunut, sekä valmiita *etsimään tukea Kiinan ja Intian muhamettilaisten taholta*. Yhteys Turkestanin muhamettilaisväestöön muodostuu tällöin vallan itsestään; ja todellakin *pohjoisesta käsin* näiden keskuuteen leviää jo *panislamista rauhattomuus*. Venäjän hallitus pelkää tätä islamin tataarilaisten kannattajien tunkeutumista ja koettaa mahdollisuuksien mukaan olla päästämättä näitä Turkestantiin. Venäjän Turkestanissa harjoittama koulupolitiikka ei tosin ole suinkaan nationalistista”... uskonnonvapaus ja vapaus äidinkieliseen opetukseen. Sartil opiskelevat mielellään venäjän kielellä: „maakalaiset käyvät mielellään” koulua, „jossa opetus tapahtuu venäjän kielellä”... „Käytännöllinen sarti tajuaa taloudellisen elämän vaikutuksesta yhä selvemmin venäjän kielen merkityksen yleisenä liike- ja valtioelämän kielenä.” Tapahtuu „varsin asteittainen” „kulttuurin venäläistyminen” (406—409)...

NB:

lähentyminen
muhamettilaisiin.
Intia ja Kiina

„pohjoisesta”...
„rauhattomuus”

Kasteluviiljelyksistä m.m. s. 362 3. vihkossa: Takaspian alueella + Syr-Darjan + Samarkandin + Ferganan seuduilla on $2\frac{1}{4}$ miljoonaa desjatiinaa kasteluviiljelmää, niistä 1.0 miljoona vehnäviljelmää ja 0.379 puuvilla-
viljelmää.

Ergo (s. 363) koko 159 miljoonan desjatiinan suuruisesta maa-alasta $156\frac{3}{4}$ milj. desj. kärsii kuivuudesta ja on hedelmätöntä; ainoastaan $2\frac{1}{4}$ milj. desj. viljellään keinokastelun avulla.

Kirjallisuutta:

NB: Kreivi York von Wartenburg. „Venäjän vallan tunkeutuminen Aasiaan”. Berliini 1900.

H. Vambéry. „Venäjän mahti Aasiassa”. Leipzig 1871.

Curzon. „Venäjä Keski-Aasiassa”. Lontoo 1889.

Abaza. „Turkestanin valtaus”. Pietari 1902.

KIINAN SOSIALISTINEN LIIKE

„Die Neue Zeit”, 1913—14, XXXII, 1, ss. 711—2.

44) Mukaelma „The Socialist Review'ssä” (1913, n:o 1) julkaistusta *A. Jaxin* artikkelista (Shanghai).

Artikkelin otsikkona „*Taantumus Kiinassa*”.

Sosia-
lismi

Kii-
nassa

|| Tekijä esittää käännösotteita Kiinan sosialististen puolueiden ja järjestöjen säännöistä. Niiden „epämääräisyys” ja „hurskaat toivomukset” muka ällistyttävät. Kiinan kielessä sama sana merkitsee sosialismia ja yhteiskuntaa (Shi Hui). Useita sosialisteja on teloitettu. Työmies *Wen* (Shanghaista) (teloitettu) perusti „Kiinan tasavallan työväenpuolueen”. Tämä puolue järjesti vuoden 1913 alussa menestyksellisen 3-päiväisen hopeaseppien lakon Shanghaissa. Ohjelma on äärimmäisen epäselvä.

|| Oli olemassa myös „Kiinan sosialistinen puolue” — ja „puhdas (sic!) sosialistinen puolue”. Suurin osa johtajistosta teloitettu. Juan Shi-kai on hajottanut puolueet.

NAHAS. „EGYPTILÄISEN FELLAHIN TALOUDELLINEN JA SOSIAALINEN ASEMA”

Joseph F. Nahas. „*Egyptiläisen fellahin taloudellinen ja sosiaalinen asema*”.

(Väitöskirja.) Pariisi 1901.

|| Oppilaan tekele. On lainauksia *kirjallisuudesta*.

Kuvataan (tavattoman lyhyesti) fellahien suunnatonta kurjuutta, nämä asuvat kalustamattomissa savimajoissa yhdessä karjan kanssa, tekevät työtä aamusta yöpimeään. Samanlaista tylsyyttä ja pimeyttä kuin Venäjälläkin.

Egyptin
fellahit

Näkökanta on äärimmäisen luonteenomainen: liberaalinarodnikkilainen, aivan kuin Venäjällä vuosina 1880—1900!!

s. 38, huomautus. Englanti tukahduttaa teollisuutta!!!

„DIE NEUE ZEIT”, XXX, 1

KAUTSKY. „JOUKKOJEN TOIMINTA”

„Die Neue Zeit”, XXX, 1 (1912).

NB: s. 45 (Karl Kautsky). Joukot = 30 miljoonaa. Järjestyneitä $\frac{1}{10}$. NB.

LINK. „OVATKO SÄÄSTOPANKIT
HYVÄNTEKEVAISYSLAITOKSIA?”

s. 60. Säästöpankit: $\frac{1}{4}$ säästökirjoista = 87% talletusten kokonaismäärästä. (Preussi 1909.) (Talletukset > 600 markkaa.)

VALTIOIDEN VÄESTÖÄ KOSKEVIA LASKELMIA

	Val- tioita	Asukasluku miljoonissa (likip.)	{ siinä luvussa } epäitsenäiset	siinä luvussa siirtomaat: l u k u - m ä ä r ä	(asukas- luku) milj.
(α) Länsi-					
Eurooppa	15	220	(10—15)	2 —	0.2
Amerikka	23	145	(ei ole?)	7 —	13.5 (?)
Σ	38	365	(10—15)	9.....	14 (?)
(β) Itä-Eurooppa ja sille kuuluva osa Aasiasta	12	215	(90—100 ?)	5.....	25 (?)
(γ) Muu Aasia, Afrikka ja Australia	64 (?)	870	puolisuveree- nisiä noin 300 ?	60.....	480 (?)
Σ	114 (?)	1450	100—115	74.....	519

	milj. km ²	asukas- luku milj.	asukasluku milj.	epäitsenäiset	siirtomaat
Japani.....	0.4	46.5		a) 400	< 5%
Kiina	3.9	319.5		β) 250	40—50%
	+ 7.3	10.6		γ) 900	> 50%
Afganistan	0.6	4.5		<u>1550</u>	
Persia	1.6	9.0			
(4)			+ 390.1		noin 480 miljoonaa
			<u>480</u>		? 60—100 (?)
	0.2		870		
	7.9				
	0.04				
	0.4	siirtomaat			
	0.14	— 498.5			
	8.6	— 17.3			
	<u>17.3</u>	<u>481.2</u>			

asukasluku miljoonissa		siinä luvussa		epäitsenäiset		siirtomaat	
α	400	20	+ 20	= 40	10%		
β	250	100	+ 25	= 125	50%		
γ	900	—	+ 500	= 500	60%		
	<u>1550</u>	<u>120</u>	+ <u>545</u>	= <u>665</u>			

	km ²	asukas- luku (miljoonissa)	siinä luv. epäitsenäisiä	siirto- maita	asukasluku miljoonissa
Venäjä.....	5.3	106.2	noin 60		
+ Hiva.....	0.06	0.5			
+ Buhara.....	0.2	1.5			
+ Kaukasia.....	0.5	9.2	} 24.6	}	(5)
+ Keski-Aasia.....	3.5	7.7			
+ Siperia.....	12.5	5.7			
Venäjä.....	22.1	130.8	(60?)	(5)	— 24.6
Itävalta-Unkari.....	0.6	45.3	(noin 25)	—	—
Serbia.....	0.05	2.5	?	—	—
Romania.....	0.1	5.9	?	—	—

	km ²	asukas- luku (miljoonissa)	siinä luvussa epäitsenäisiä	siirto- maita	asukasluku miljoonissa
Bulgaria.....	0.1	3.7	?	—	—
Kreikka.....	0.06	2.4	?	—	—
Turkki.....	0.1	5.9			
+ Aasia.....	1.8	17.2	(?)		
	1.9	23.1	(10?)		

ilman Arabiaa? + 2.5 km², 1.9 miljoonaa asukasta

213.7 (90—100) (5) 25 (?)

		Valtioita		
		itsenäisiä	epäitsenäisiä	
α	38	29	-	7
β	12	7	+	5
γ	64	2-4	-	60-62

$$\begin{array}{r} 7 \\ + 5 \\ \hline 12 \end{array}$$

Länsi-Eurooppa ja Amerikka:

Itä-Eurooppa:

Itävalta-Unkari

Venäjä, Balkanin maat ja Turkki (osa Aasiaa siis siinä luvussa):

Muu Aasia, Afrikka ja Australia: